

Ivan Gundulić

Dubravka

eLektire.skole.hr

SADRŽAJ

ČINJEN'JE PRVO _____	4
Skazan'je prvo _____	4
Skazan'je drugo _____	7
Skazan'je treće _____	9
Skazan'je četvrto _____	10
Skazan'je peto _____	12
Skazan'je šesto _____	14
Skazan'je sedmo _____	16
Skazan'je osmo _____	22
Skazan'je deveto _____	24
Skazan'je deseto _____	26
ČINJEN'JE DRUGO _____	28
Skazan'je prvo _____	28
Skazan'je drugo _____	30
Skazan'je treće _____	32
Skazan'je četvrto _____	34
Skazan'je peto _____	37
Skazan'je šesto _____	40
Skazan'je sedmo _____	42
Skazan'je osmo _____	42
Skazan'je deveto _____	45
ČINJEN'JE TREĆE _____	47
Skazan'je prvo _____	47
Skazan'je drugo _____	48
Skazan'je treće _____	49
Skazan'je četvrto _____	50
Skazan'je peto _____	51
Skazan'je šesto _____	54
Skazan'je sedmo _____	58
Skazan'je osmo _____	60
Skazan'je deveto _____	62
RJEČNIK _____	68

IMENA KOJA ULAZE U OVO PRIKAZAN'JE

RADMIO
SKUP PASTIRA
RIBAR
MILJENKO
LJUBMIR
DUBRAVKA
SKUP VILA
DIVJAK SATIR
GORŠTAK SATIR
ZAGORKO
LJUBDRAG
JELJENKA SATIRICA
BRŠTANKO
TRATORKO
VUK SATIR
STOJNA
PELINKA
PASTJERIĆI MALI, usve pet
GLASNIK
SKUP SATIRA
REDOVNIK

ČINJEN'JE PRVO

Skazan'je prvo

SKUP PASTIRA I RADMIO

RADMIO

Objavi, Danice, jasni zrak objavi,
čuj tihe vjetrice u ovoj Dubravi;
pršat su počeli po listju zelenu
zovući dan bijeli i dzoru rumenu.

5 O zvijezdo, najdraži od neba uresu,
ukaž' se, ukaži! Raskošne tve gdje su?
Žuđena Danice, objav' se, objavi!
I zvijeri i ptice, svaki te glas slavi;
sve te oči gledaju i srca sva hlipe
10 da nas svijeh opsjaju svjetlosti tve lipe,
da nam prije svane dan, blagi dan svečani,
i žuđen i čekani u ovoj svojoj strani.

SKUP

Objavi, Danice, jasni zrak objavi,
čuj tihe vjetrice u ovoj Dubravi;
15 pršat su počeli po listju zelenu
zovući dan bijeli i dzoru rumenu.

RADMIO

Ovo dan je ki dohodi
jednom nami na godišće,
u ki slatkoj mi slobodi
20 činimo ovdi svetište¹, -
slatkoj slobodi i od časti
i od uresa vjekovita,
u koj niče i uzrasti
Dubrava ova plemenita.
25 Sastaje se cica tega
skup od vila i pastijera,

¹ *svetište* - žrtvu

30 i za od svijeh najljepšega
najljepša se od njih vijera.
Vijeraju se i jedine
dva najljepša ki se žele,
i od pira gozbe čine
obilne se i vesele.

SKUP

35 Objavi, Danice, ah veće objavi,
žuđeno tve lice u ovoj Dubravi!
Livade su uzeli² odjeću zelenu,
da obuku dan bijeli i dzoru rumenu.

RADMIO

40 Pod svirôku³ ovčar mladi
danaske se glasi svuda,
reseć cvijetkom na livadi
krotkom stadu čela ruda.
Danas lijepe pastjerice
vijencem krune zlatne vlase,
po dubravah ter slavice
bude u slatke pojuć glase.
45 S dobrom kobi na dan ovi
težak, za teg da je uhiti,⁴
popijevajuć za volovi
teško ralo cvijetjem kiti.
50 Danaske se tanci staju,
danas poju slatke pjesni
i razlike igre igraju
u radosti i ljuvezni.

SKUP

55 Objavi, Danice, drag pogled objavi!
Eto cti cvjetice po ovoj Dubravi
i u miris, kî dijeli na busku zelenu,⁵
uzdiše dan bijeli i dzoru rumenu.

² *uzeli* - uzele

³ *Pod svirôku* - pod sviraljku, tj. uz glazbu

⁴ *za teg da je uhiti* - da je (dobru kob, sreću) uhvati u svom radu

⁵ *i u miris, ki dijeli na busku zelenu* - i u mirisu koji (cvijeće) iz sebe daje na zelenu grmu

RADMIO

60 Ali suncem iz istoči
Dubrava ova ne svaniva, -
o Dubravko lijepa, iz oči
tvojijeh nami bio dan siva.
 Tvu ljepotu od svijeh višu
svi pastijeri da prije vide
žude i žele i uzdišu,
i svuda te slidom slide.
65 Tim svi danas doletjeće
gdi tva sjaju suncem lica,
jeda komu s blage sreće
budeš draga vjerenica.
 Doće, da gork trud rasladi
70 kon uresa tvoga slavna,
i Miljenko pastijer mladi
ki te verno služi odavna.
 Dva mila ova, o Ljubavi⁶,
75 tva sjedini slatka sila
na dan ovi u ki slavi
sloboda se naša mila.
 Združ' s Miljenkom ti pastirom
lijepu Dubravku i gizdavu,
i obeseli srećnijem pirom
80 nas i našu svu Dubravu!

SKUP

Objavi, Danice, lijep ures objavi,
probudi slavice u ovoj Dubravi,
u žuber veseli po dubju zelenu
da poju dan bijeli i dzoru rumenu.

RADMIO

85 Ali, družbo, neka čut je
sad vesel'je sa svijeh strana,
pođ'te oglasit osvanutje
svud ovega blaga dana.
 Svud se glasi i navijesti
90 da pr'je nego sunce zađe
svak na ovemu ovdi mjesti
na općenu se skupu nađe.

⁶ *Ljubav* - bog ljubavi, Amor, Eros

95 A uto ja ću poč spraviti
svetilište i sva ina
dostojno se čim slaviti
današnja će svetkovina.⁷

Skazan'je drugo

RADMIO I RIBAR

RIBAR

100 Čestiti pastiru, ti pjevat podrani,
er vodiš u miru pokojan tvoje dni;
ufan'ja, jaoh, a mâ nesreća ne stječe
pobjeguć iz doma, tukuć se daleče.⁸

RADMIO

105 Ko god si, ne cvijeli ni tvojijem nesrećam
kobi dan veseli ki 'e srećan svima nam!
Općena sloboda, vrh svega najdraža,
koju nam bog poda naš pokoj uzamnaža.
Nu ako si ti ribar, kô kaže vas čin tvoj,⁹
koja ti čini stvar k Dubravi doć ovoj?

RIBAR

110 Za shranit staros mû¹⁰ i odahnut bez sile
u gnijezdu slatkomu slobode primile.
Primorja naša sva¹¹ u ništa sila zbi:
Dubrava sama ova vlada se po sebi.
Po njih svijeh srdita zvijer¹² trči i rži,
i grabi i hita i u noktijeh sve drži.
Ovdi čut zle zvijeri ni inoga glasa nî

⁷ *dostojno se čim...* - poredaj: čim će se dostojno slaviti današnja svetkovina

⁸ *tukuć se daleče* - potucajući se (lutajući) daleko

⁹ *kô kaže vas čin tvoj* - kako kaže sav tvoj izgled

¹⁰ *mû* - moju

¹¹ *Primorja naša sva* - odnosi se na Dalmaciju pod tuđinskom vlašću

¹² *srdita zvijer* - odnosi se na mletačkog lava

neg što sam žuberi tih slavic na grani.
115 Tvrda u nas n'je kuća da od sile prihude
bludnika goruća ocu kćer sabljude.¹³
Ovdi n'je sirote ku sila potište,
ni se boji sramote ko ju sam ne ište.
120 Toliko 'e vladan'je silno u nas, da se ti,
žena, djeca, iman'je ne možeš tvoj rijeti.¹⁴
U mjesti je ovemu slobode čestit dar:
svak sebi i svemu svomu je gospodar.
Razlog, pravda i mjera svemu je zlato u nas,
125 prodava na nj¹⁵ vjera, život se, duša i čas;
duša i čas ovuda ne ide za platom,
ni mjere u suda pritežu pod zlatom.
Stvari u nas tej nije kom voljan mož' se čut¹⁶;
kupovat trijebi je¹⁷, ako hoć' odahnut.
130 Vrsta¹⁸ ovdi svakoja u časnoj zabavi
sred mirna pokoja veselo boravi.
Tijem teško nam svime i lele vrh svega
pod jarmom teškime gospostva tuđega,
a blago svijem vami kî ončas s poroda
slobodni i sami sebi ste gospoda.
135 Da uzdrži višnja vlas u bitju vas tomu,
a tko ište zlo na vas zlo našo na domu!

RADMIO

Ti si doć mudro obrô, pr'jatelju, pod sjeni
od mjesta gdi dobro gosti su primljeni;
140 jer otkad najprije niče ova Dubrava,
i otkad se obstrije slobodnijem plotom sva,¹⁹
vjera u njoj krepak stan i nađe i steče,
s kôm je svak slobodan od sile najpreče.
Tim, goste, kad sreća donije te pr'jatelja
u ovi dan najveća kad nam su veselja,
145 pastijeri kad hode u skupu općenu
prislatke slobode slaviti spomenu,
najljepši kad pastir s najljepšom od vilâ

¹³ *tvrda u nas n'je ...* - u nas (u Dalmaciji) ni tvrda kuća nije dovoljno sigurna da od zla bludnika sačuva ocu kćer

¹⁴ *ne možeš tvoj rijeti* - ne možeš smatrati svojim

¹⁵ *na nj* - za nj (za zlato)

¹⁶ *voljan mož' se čut* - možeš se osjećati slobodan

¹⁷ *trijebi je* - potrebno je, treba

¹⁸ *vrsta* - stalež, klasa

¹⁹ *i otkad se obstrije slobodnijem plotom sva* - i otkad se ogradila slobodom

zduži se i na pir družba im gre mila,
tanci se hitaju i poju tuj pjesni
150 i igre igraju razlike s ljuvezni,-
tim slid' me, pr'jateljju, er bih ja uzeo²⁰
u općenu veselju da si i ti veseo.

RIBAR

Vjeran drug biću tvoj, jeda i ja mom trudu
drag pokoj u vašoj slobodi nač budu.
155 O Dubravo, slavna svima
u uresu slobodnomu,
lijepa ti si mojijem očima,
draga ti si srcu momu.
U veseloj ovoj sjeni
160 od čestitih tvojih grana
provesti je milo meni
dio najdraži mojijeh dana.
Tim raspinam mreže moje,
i u zavjet vješam vrše
165 na zeleno dubje tvoje,
po kom blazi vjetri prše.

Skazan'je treće

MILJENKO

Po listju počeli pršat su vjetrici,
po dublju veseli žubere slavici,
romonom kladenci zovu zrak sunčani,
170 izhode pod vijenci seljanke s gorani.
Pastijeri livadom uz dipli začinju,
klikuju za stadom lipotu vilinju;
a lijepe sve vile pod sjencom kraj vode
pod pjesni primile tanačce izvode:
175 dzora je, svaniva, ali jaoh, s istoči
meni dan ne siva iz dražijeh još oči.
Vjetrici uzdasi, žuber su tužbe mê²¹,
suzâ se vir glasi romonom groznijeme;

²⁰ *er bih ja uzeo* - jer bi ja želio

²¹ *mê* - moje

180 plač pjesni, a stada misli su stravljene,
 srdačce livada u željah ke zene;
 nu bez mê jedine svitlosti čim stoju²²,
 ne viđu²³ neg tmine i vječnu noć moju.
 O Dubravko, sej Dubrave
185 jasna dzoro, svitli uresu,
 od ljepote tve gizdave
 gdi su rajski zraci, gdje su?
 Dan ne sviće moj s danice,
 ni mi sunce sja s istoči:
190 istok čelo, bio dan lice
 a mê sunce tve su oči.
 Da vas gorim, dubje pita'
 i na dubju svaku granu
 s moga ognja vjekovita
 kolikrat im listje planu
195 Jak uzdrži pticu veska,
 kom tanahni prut se oblijepi,
 tako lipos tva nebeska
 mene kroz tvoj ures lijepi.
 Ah, u srcu je li tvomu
200 kê spomena od mê vire,
 i da u mjesti jes ovomu
 jedan za te ki umire?²⁴
 Ali još, jaoh, i u svrsi
 nemilosna mom životu
205 od kamena kažeš prsi,
 kriješ rajsku tvu lipotu!

Skazan'je četvrto

LJUBMIR I MILJENKO

LJUBMIR

 Miljenko, kuda toj tužeci sam hodiš?
 što uzroči nepokoj u kom se nahodiš?
210 Ah, da li žalostan drug mili moj biće
 veseo ušto dan svakomu osviće?

²² *stoju* - stojim

²³ *viđu* - vidim

²⁴ U "Čubranovićevoj" *Jeđupki*: "Jes u misti u ovomu / jedan, za te ki umire" (stih 317-318)

MILJENKO

Ljubmire, komu je suđeno tužiti
ne pozna ni čuje radosti na sviti²⁵.

Ja služim gospoju sletjelu iz raja,
ali ona za moju vik²⁶ službu ne haja.

215 Za onom kâ meni prika je saviše
život moj stravljeni uzdišuć izdiše.

LJUBMIR

Miljenko, prosti mi, ludos je mrijet s tega;
sami smo uzrok mi svega zla našega.

220 Nesvijes je toj vrlo zareć se u sebi
da je žena umrla²⁷ božica od nebi²⁸;
pastirica iz sela našega ovoga
tebe je zanjela s uresa miloga.

Pastijeri znaš da svi i vile gizdave
na dan se kupe ovi na mile zabave.

225 Bićeš ti, biće tu Dubravka gizdava,
kroz rajsku lipotu koja te skončava.

Veseo se zato kaži,
znaš običaj²⁹ kâ je mila

230 pastijer najljepši i najdraži
da najljepšu steče od vilâ.

Ti si lijep, lijepa ona; draga ona, drag si ti,
srca vam razdiona ljubav će združiti.

MILJENKO

Ne scijeni da slijepe toli oči imam ja
da ures mē lijepe ne poznam od raja:

235 sunce iz nje sja oči a dzora iz čela,
bijeli dan s istoči, pogleda vesela.

Tijem svud noć mrkla je gdi svijetli zrak gledan
n'je mē vil³⁰, koja je sunce, dzora i moj dan.

240 Ljubmire, kud ti hoć', vodi me: s tobom grem,
mû lijepu da mi 'e moć pr'je vidit neg umrem.

²⁵ *na sviti* - na svijetu

²⁶ *vik* - uvijek; uz negaciju: nikad

²⁷ *umrla* - smrtna

²⁸ *od nebi* - od neba

²⁹ *običaj* - ovdje u ženskom rodu

³⁰ *n'je mē vil* - nema moje vile

LJUBMIR

Da, sa mnogom hod' sada, i veće spravlja' pir
od našijeh livada najljepši kô pastir;
i ako strah dosle ima tvâ mladost, ostavi
košutam plasima u ovoj Dubravi.
245 Ali smjej i veća ufan'ja prilaga',
er ljubav i sreća smione pomaga.

MILJENKO

Tamni strah, jaoh, mene mlađahna ne tiri,
slobodan u stijene prošo bih sred zvirí...
250 A ne kaono stan smrknuti
i od života noć tamnoga
na zracijeh rasvanuti
jedinoga sunca moga.

LJUBMIR

Ne veće naprijeda, Miljenko! Nu pazi
s dragoga pogleda gdi ti dan izlazi.

MILJENKO

255 Sve vidim! Ah, sad, moj uzdaše ognjeni,
k môj želji prilijepoj ti vodac bud' meni,
pače se poteži leteći naprijeda,
ter i nje užeži srdačce od leda;
neka mi vjeruje da u ognju gorim vas,
260 u sebi kad čuje istoga ognja vlas.
Ah, život ki 'e draži, kad bi oganj moguć bil,
kî dušu mû sprazi, užeći i mû vil.

Skazan'je peto

DUBRAVKA I SKUP VILA

DUBRAVKA

Lijepe vile, druge moje,
eto istječe dzora bijela,

265 dan čestiti svanuo je:
naresimo vijencim čela,
nakitimo cvijetkom vlase
skladno u slatke pojuć glase!

SKUP

270 Neka ljepos nami uzamnaža
od naprave pomnja mila,
ti najljepša, ti najdraža
bez cvijeta si cvijet od vila:
zene trator i ružica
sred rajskoga tvoga lica.

275 Slavicu u gori
i ti otvori
žuber medeni
lijepe zeleni,
u glas najviši
280 s nami bigliši,
hvaleći slave
dzore gizdave.

DUBRAVKA

285 Cvjeta cvijetje po sve kraje,
jasni se istok cvijetjem resi,
zvijezdam cvijetje svud nastaje,
dzora u cvijetju zgar s nebesi
od cvijetja nam daž prosipa;
kupimo ga, družbo lipa!

290 Sve rumeni, sve se bijeli
u razlikom cvijetju sada
u cvijetju se sve veseli:
gora, polje i livada;
sve je cvijetjem procavtilo,
od cvijetja je doba mило.

SKUP

295 Slavicu u gori,
i ti otvori
žuber medeni
lijepe zeleni,
u glas najviši
300 s nami bigliši,

hvaleći slave
dzore gizdave.

DUBRAVKA

305 Svijetla i draga sred istoči
zrak u cvijetju dzora kaže;
nu je zrak³¹ ljepši našijeh oči,
na licu u nas cvijetje draže;
dobiva ures naš veseli
primalitje i dan bijeli.

310 Eto iza dzore bijele
sunce svjetlji zrak pomilja;
ali 'e pogled svjetlji vele
kî mê svijetlo sunce³² strilja
iz istoka od lipote,
s oči kijeh zrak dušu mi ote.

315 Hod'mo veće, druge mile,
čim na istoku sunce sviti,
lir snježani puti bile
u jedzeru bistru umiti,
da od ljeposti zrak jedine
320 danaska nam većma sine.

Skazan'je šesto

SATIR DIVJAK

Ne čudim se ja, Ljubavi,
da n'je mala ni velika
koga u ovoj ti Dubravi
ne učini ljubovnika.

325 Ljubovnik se svak spovijeda,
ljubovnik se svak govori,
i nije tega tko s pogleda
draga u ognju tvom ne gori.

330 Jer ti vlastim tvom ganuti
moguća si svač'je ćudi,
i tko mlad te ne oćuti

³¹ *zrak* - može značiti i zraka i pogled

³² *mê svijetlo sunce* - Miljenko

trijebi 'e da star pak zaludi.
Tim ja velik dar sam steko
što me mlada plam tvoj zgrija;
335 er pod staros kukurijeko
ljuvena bih ludorija.
Pače držim mlad sliditi,
o Ljubavi, tve zabave,
da ne može bit na sviti
340 djelo od veće dike i slave;
a pameti zdrave nije
tko od tve³³ vlasti sudi inako;
er da tebe s ljudim nije,
vas bi trag³⁴ se ljudcki smako.
345 Ali mâ svijes čemu udugo
razložeci riječi gubi?
Njetko jedno, njetko drugo,
svak na ovemu svijetu ljubi.
Nu kô³⁵ u sebi ljudcke ćudi
350 i misli su sve razlike,
razlike su tako u ljudi
i ljubavi svekolike.
Tko visoko hlepi znan'je,
tko zlato Indije slidom slidi,
355 a tko za uzit na vladan'je
vene, čezne, gasne, blidi;³⁶
tko u gradovijeh stat uživa,
tko obra u selijeh stan'je za se,
tko putuje, tko počiva,
360 a tko lovi, a tko pase³⁷.
Njetko crnu zemlju teži,
njetko sinje more brodi;
na ono se svak poteži
na što ljubav svâ³⁸ ga vodi.
365 O Dubravko, ljepša vele
od svijeh vila u Dubravi,
tebe misli moje žele,
mâ se ljubav tobom slavi.
Ja tvoj slidim ukras mnogi,
370 zasve u gorah da imam ladu;
ali i ovan vitorogi

³³ *od tve* - o tvojoj

³⁴ *trag* - rod, vrsta

³⁵ *kô* - ako, kako, pošto

³⁶ Stih 325 iz "Čubranovićeve" *Jeđupke*

³⁷ *pase* - napasa stoku

³⁸ *svâ* - njegova

za ovcom jednom ne gre u stadu.
Po naravi oganj žeže
a ljepota smamlja i travi,
375 a brštan se grli i veže
s dubom svacijem u dubravi.
I ako nijesam ja, tko ini
toj će rijeti od gorana,
komu za ures tvoj jedini
380 ti ćeš danas bit podana?
Satirić sam čudno pristô,³⁹
stvari u mene grube nije,
a u jedzero bistro i čisto
ogledah se malo prije.
385 U napravi nije môj varka,⁴⁰
najljepši sam od mê vrste:
zračna obličja, čela žarka,
jake kosti, puti čvrste.
Dva rošćića, ki me krune,
390 u mjesto mi su od rudeža,
a po koži oštre vune
od hrabrenstva obilježja.
U mom srcu nije straha⁴¹,
mâ su oružja ruke gole;
395 tijekom⁴² stižem srne plahe,
snagom rvem lave ohole.

Skazan'je sedmo

GORŠTAK I DIVJAK, SATIRI

GORŠTAK

Tuj li si, Divjače? Kud jutros od mene
krijući izmače u gaje zelene?
Jeda te sram da puk smijeh tobom ne tvori
400 Ter sâm ko pribjen vuk skitaš se po gori?
Tajat je zaludu česa n'je moć skriti:
po svač'jem ja sudu ljepši sam nego ti.

³⁹ *Satirić sam čudno pristô* - neobično sam pristao (zgodan) satirić

⁴⁰ *U napravi nije môj varka* - u mome ukrašavanju nema varke

⁴¹ *nije straha* - nema straha

⁴² *tijekom* - trkom

DIVJAK

405 Ljepši ti nego ja? Ko je tî tko veli
da ljepša jes šoja neg golub pribijeli?
Ovaku tko drugu vidje igdje nakazan?
Pastijera po lugu ne straši na blag dan!

GORŠTAK

Ti strašiš, a ja ne, s grdoće nemile
od ove sve strane pastire i vile.

DIVJAK

410 Od žena i od ljudi gonjen si svuda ti,
a moju svak žudi prijazan imati.

GORŠTAK

Pače kâ od žena u svomu životu
nije sva pečena kroz moju lipotu?
A ljudem svijem sam drag, i zato pr'je sunca
još jutros na dan blag zazvan sam za glunca.

DIVJAK

415 Tebe su dozvali za glunca pastiri
ki ne imaš svirali ni kô⁴³ se znaš sviri?!

GORŠTAK

Svirale evo mē, i ako ćeš za oklad
sviriti sa mnome, uzmi i ti tvoju sad.

DIVJAK

420 Svirale ne sviri ni u to dni gubi,
neg s glave roge zdri, ter u nje⁴⁴ zatrubi.

⁴³ *kô* - kako

⁴⁴ *u nje* - u njih

GORŠTAK

A s mješnic tvojijeh tih pisak rascipi,
ter odsad u ti mijeh ne puha' neg njim pij.

DIVJAK

O dzori, kad moje dipli se oglase,
tih slavic zapoje natjecat š njima se.

GORŠTAK

425 Pod dubjem ja kada zasvirim u gaju,
pastiri i stada s vesel'jem igraju.

DIVJAK

Dubravka, ka je čas i ures svijeh vila,
pod dipli mojijeh glas⁴⁵ tančac je vodila.

GORŠTAK

430 Danica mâ, pače sunce, kim svićem ja,
pod ovu mu zač⁴⁶ svirôku sred dubja.

DIVJAK

Pod' gorsko zvjeren'je u gorah zagluš⁴⁷,
neskladno sviren'je da se ovdi ne sluša.

GORŠTAK

Vrzi riječi i dava' razumjet⁴⁷ drugi put:
svirimo obadva, koga je bolje čut!

⁴⁵ *pod dipli mojijeh glas* - uz zvuk mojih dipli

⁴⁶ *zače* - zapjeva

⁴⁷ *dava' razumjet* - obmanjuj

DIVJAK

435 Počni ti najprije natjecat kî se hoć';
kî od nas dobije na pir će glunac poč.
I veća neka ti sramota i šteta:
uzmimo pjevati upored opeta!

GORŠTAK

440 Ni dipli ni tvoj glas zadava strah meni:
ja počeh ovi čas, ti me opet izmijeni.

(Ovdi satiri svire)

DIVJAK

Sada sam izusti tko sviri bolje od nas;
dobit si⁴⁸, prepusti od glunca meni čas!

GORŠTAK

Ili ti je u volji ili n'je, staćeš tja;
ko glunac najbolji dozvan sam na pir ja.

DIVJAK

445 Tamo se it ne muči, er ko trs raspukla
svirala tva zuči neskladna i mukla.

GORŠTAK

A buče tej tvoje mješnice ko spila
po gorah iz koje od vjetar dme sila.

DIVJAK

450 Ah, kada nećeš rog dignuti svrh oči,
pođ', svinjo, u brlog, a ovdi ne hroči!

⁴⁸ *dobit si* - pobijeđen si

GORŠTAK

A ti, kad zamuko još nijesi, potrči,
gubava žabo, u kô⁴⁹, a ovdí ne kvrči!

DIVJAK

Zm'jo ljuta, prigrizi otrovni jezik taj;
boljem se ponizi, a u nesvijes ne rigaj!

GORŠTAK

455 Rigaš ti zlobni ijed, huđi svijeh živina,
ali opet upored hod' sa mnom začina'!

DIVJAK

Ne pjevaj ti neg blej', koze ine gdje pasu;
slavicem gorski jej ne sklada se⁵⁰ u glasu.

GORŠTAK

460 Ah, nuti u što ufa crni vran nesvijesni,
da bijeloga on kufa dobiće u pjesni.

DIVJAK

Rakle mi dvije dunje darova iz njedri,
da od oči svijetlijeh nje popijevam zrak vedri.

GORŠTAK

Kitu mi njeki dan jabuk da Ljubica,
da 'oj hvalim pram zlatan i ures od lica.

DIVJAK

465 Kad moj slatki glas začina,
kako slavic ki se izvija,

⁴⁹ *kô* - kal, blato

⁵⁰ *ne sklada se* - nije skladan

na nj doteku iz planina
Hoja, Lero, Dolerija.⁵¹

GORŠTAK

470 Kad moj jezik pjesni klikne,
kako staglič ki žuberi,
da me resi, cvijetje nikne,
da me čuju, teku zvijeri.

DIVJAK

475 Kukuljava ja dva gnijezda,
kijeh pjet narav medno uči,
hranim lijepoj, koj ma zvijezda
za vječnu me slugu odluči.

GORŠTAK

480 Svega ruda⁵² jagančića,
dvije matere ki posisa,
pasem dragoj, koj me sreća,
da sam vječni rob zapisa.

DIVJAK

Rec', ka u gori zvijer pribiva
ljudcke svijesti i spoznan'ja
kâ se u bistroj vodi umiva
i mjesecu čista klan'ja?

GORŠTAK

485 Kaž' mi, ptica ono kâ je
kâ svoj smrti loži drva,
i iz ognja opet živa ustaje
perja i krila stječuć prva?⁵³

⁵¹ *Hoja, Lero, Dolerije* - božanstva iz stare (pra)slavenske mitologije, često se spominju u narodnom pjesništvu u zakletvama, zazivima i sl.

⁵² *ruda* - kovrčavoga

⁵³ Gorštak misli na mitsku pticu feniks.

DIVJAK

490 Sad poznat mož' uprav odluku tvu ludu,
zašto se s lavom mrav zatječe zaludu.

GORŠTAK

O žabo, s krjesovi pod' kvrči i kriješti,
moj 'e danas pir ovi, ti za te drugi išti!

DIVJAK

495 Ovi uteče. Ja znam što ću:
on na piru glumac budi;
ja za drugo tamo doću,
kô mē srce većma žudi.

500 Danas mjesti u ovemu
s pastjerim se vile staju,
i pastiru najljepšemu
vil najljepšu od svih daju.

505 Nu prije tega u jedzeru
vile okupat sve se hode,
svaka želeć da nju oberu
i nevjestom danas vode.

 Namislio sam tim odjeće
jednoj od njih skrovno uzeti,
i priobučen tako veće
ja se vila lijepa rijeti.

Skazan'je osmo

ZAGORKO I LJUBDRAG

ZAGORKO

510 Potež' se naprijeda, mē stado, poteži,
ne vidiš ureda gdje mâ vil, jaoh, bježi.

 Uputi se, uputi, stado moje, prije
neg ju grm zgusnuti očima mo'ijem skrije.
To li neć' it hrlo, pod stranom ti ovom

515 pusto ostaj, ter grlo zajazi vukovom.⁵⁴
 Ustav' se! Kud plaha utječeš, lijepa mâ,
 od moga uzdaha ki od ognja krila ima?
 Ja, brače, nijesam zvir srdita u gori
 neg stravljen mlad pastir ki s oči tvo'ijeh gori,
520 kî sa svom kriposti drag ures tvoj slidim
 i od tvoje liposti prignutja ne vidim.

LJUBDRAG

 Kud srneš, Zagorko, kud li se potežiš?
 Ke prispje zlo gorko? Od stada što bježiš?
 Gdje si se zateko, ke ti su nevolje?
 Loču ti psi mlijeko, ovce ti vuk kolje.
525 Tve sjeme po pustoj njivi se poteza,
 vinograd leži tvoj zapušten bez rijeza.⁵⁵
 Stada svijeh ovčara po žitu tvom pasu,
 muka se tvâ hara i stoga sva rasu.
 Tim vrat' se nazada: ženska ti lipota,
530 kad umreš od glada, ne vrati života.

ZAGORKO

 Ne zalaz' udilje⁵⁶, mâ je ovo odluka:
 neka ide stado žlje⁵⁷ i stoka i muka!
 Jedan sâm milostan pogled vil žuđene
 hraniti kripostan živa je sved' mene.⁵⁸
535 Namjera nu huda na me te donije,
 kud lijepa mâ, kuda obrati, jaoh, gdi je?
 Stranom ću ja svakom trag slidit vil moje,
 a ti pođ' zlom mrakom⁵⁹, odkuda i doje⁶⁰.

LJUBDRAG

540 Ah, kako poče, ti napreduj i hodi:
 poznaceš mahniti bijes na što dovodi.

⁵⁴ *ter grlo zajazi vukovom* - te napuni grlo vukovima, tj. neka te vukovi pojedu

⁵⁵ *bez rijeza* - bez obrezivanja

⁵⁶ *Ne zalaz' udilje* - ne produžuj dalje

⁵⁷ *žlje* - zlo, loše

⁵⁸ *hraniti kripostan živa je sved' mene* - jak (sposoban) je da hrani (uzdržava) mene na životu

⁵⁹ *pođ' zlom mrakom* - idi u zao mrak, tj. idi do vruga

⁶⁰ *doje* - dođe, otkuda si i došao

Skazan'je deveto

LJUBDRAG

Ah, sad poznam da ne vara
u sudu se tko govori
da koliko svijet se stara,⁶¹
toliko je huđi i gori.

545 U moje vrijeme narav ina
i nauka bješe od ljudi;
sve 'e drugoga sad načina,
druga doba, druge čudi.

550 U dni moje viđaše se
o koristi gdi svak radi;
uzlotrilo sada sve se,
živu isprazno stari i mladi.

Pr'je bijeljahu sva mjesta se
našim stadim bezbrojnima;
555 sad dubrava sva ne pase
što u mê doba jedan ima.

Pomnja prije dobra općena⁶²
u njoj vječnu zelen goji;
560 sad s nepomstvom porušena⁶³
s povenutijem listjem stoji.

Ovce vođahu izdaleka
s mekahnijem se runom prije;
565 sad među nam n'je čovjeka
kî se krenut s mjesta umije.

Pr'je od ljudi sej Dubrave
koralj se je ribô u moru;⁶⁴
svačije su sad zabave
570 kamenitu dubsti goru.⁶⁵

Prije ko mrav odasvuda
svak nosaše sebi hranu,
sad, za nejmat malo truda⁶⁶,
svak mre u lasti gô na stanu.⁶⁷

Pr'je ne znahu prve vile

⁶¹ *da koliko svijet se stara* - da što svijet postaje stariji

⁶² *Pomnja prije dobra općena* - briga za opće dobro prije

⁶³ *s nepomstvom porušena* - uništena zbog nepažnje

⁶⁴ *koralj se je ribô u moru* - koralj se je vadio iz mora (tj. napornim se radom stjecalo bogatstvo)

⁶⁵ *svačije su sad zabave kamenitu dubsti goru* - svatko bi sad olako htio doći do zlata

⁶⁶ *za nejmat malo truda* - za ne uložiti malo truda

⁶⁷ *svak mre u lasti gô na stanu* - svatko umire, u užicima gol u kući

575 što je svila u haljini;
sad odjeće sve⁶⁸ od svile
nije seljanke kâ ne čini.
Pr'je pod ruhom priprostime
zlatno odsvud nam na stan pliva;
zlatno ruho u ovo vrime
580 stan svakomu ogoliva.
U moje je dni letila
na krilijeh sama ptica;
za poletjet sad su krila
oko vrata u mladica⁶⁹
585 Nošahu se opletene
u bio gajtan prije kose;
sad pram u cklo pletu žene,
a zrcalo im glave nose.
Prije bjehu bistri viri⁷⁰,
590 da čis ogled svemu daju;
vilami se sad pastiri
u zatioku ogledaju.
Vladaše se u ma ljeta
mlados svjetom od staraca;
595 sad čut mladi neće svjeta
ni od istijeh njih otaca.
Mlados prije cić koristi⁷¹
svita obhodi čet' dila;
sad na jednom gine misti
600 za stupajim pricijeh vila.⁷²
Tim n'je čudo, čim bez znan'ja
dni u ispraznoj lasti traju,
ko Zagorko da iman'ja
s pricijeh vila ostavljaju.
605 Ali u ovemu svemu meni
pomoć je ufat zgar s visine
na dan ovi posvećeni
našoj slobodi od starine.

⁶⁸ *sve* - svoje

⁶⁹ *za poletjet sad su krila oko vrata u mladica* - mladići imaju krila samo za poletjeti oko vrata djevojkama

⁷⁰ *viri* - izvori

⁷¹ *cić koristi* - radi zarade

⁷² *sad na jednom gine misti za stupajim pricijeh vila* - sad trunu na jednom mjestu, jureći za opakim ženama

Skazan'je deseto

JELJENKA SATIRICA

610 Iz gluhe pustinje satir se moj diže
da vile plemkinje susreta i stiže;
a ja ostah sred jama i dubja divjega
i mrazna i sama u gori bez njega.
Ah, sasma nevjeran, kud divjaš, Divjače,
moj život čemeran po sve dni da plače?
615 U vilah što vidiš u ovoj Dubravi,
ter slidom njih slidiš, a mene ostavi?
Gizdave himbeno plemke su vile sve,
grabša su i plijeno ljeposti njihove.⁷³
Bez svrhe i kraja plahe su i tašte,
620 biocim od jaja čela se njih lašte.
A nije ih strah ni sram za gadnu napravu
mrtački stavit pram iz groba na glavu.
Na svijeću cklo pale i mrče crnima
obrve opale čađami od dima.
625 Oprhlu i modru kožu usne njih blide
do krvi 'e svu odru, da rumena izide;⁷⁴
u bjaku, kom klače i kartaju obraze,
otrovi najjače i gnusobe ulaze.
A mastim od čerše daleko našaste⁷⁵
630 lica im svudijer se pengaju i maste.
Nu mažu i lijepe naravna bljedila,
i čini njih lijepe ne narav neg sila.
A meni ma ista naravna lipos jes
naprava pričista i svijetli drag ures.
635 Zlatni pram od kosi, tih vjetric ki svudi
niz bio vrat raznosi, tuđijem se ne rudi.⁷⁶
Obraz moj i čelo bistra voda umiva,
a sunce veselo iz oči mo'ijeh siva.
Bez masti sred lica mlađahne u mene
640 rumena ružica i bijeli lir zene.
Crljenim ustima ruža je prilika,
a bjelje prsi mē snijega su i mlika.
K tomu se prilaga još za stvar najdražu:
mlađahna i naga, sve što imam, sve kažu⁷⁷.

⁷³ *grabša su i plijeno ljeposti njihove* - njihove ljepote su posljedica grabeža i plijena

⁷⁴ *da rumena izide* - da postane rumena

⁷⁵ *mastim od čerše daleko našaste* - mastima za lice koje potječu izdaleka

⁷⁶ *tuđijem se ne rudi* - njezine kose se ne kovrčaju tuđim kosama

⁷⁷ *kažu* - kažem, pokazujem

645 Tim vrat' se tvôj ljubi⁷⁸, Divjače, ne divjaj;
vlastita ne gubi, a o tuđem malo haj.
Od vjetra puziviji⁷⁹, ne gub' s tve krivine
za ures laživi ljepote istine.
650 Sunce je s nebesi izvrsne liposti,
zašto⁸⁰ se ne resi neg svojom svjetlosti.
A čista i prava lipos mâ suncem sja,
er meni naprava i ures sva sam ja.
Poć ga ću iskati. Ah, danas kuda si,
Divjače, zašo ti? Oglas' se, oglasi!

⁷⁸ *tvôj ljubi* - tvojoj dragoj, tvojoj ženi

⁷⁹ *puziviji* - kolebljiviji

⁸⁰ *zašto* - jer

ČINJEN'JE DRUGO

Skazan'je prvo

SKUP PASTIRA, BRŠTANKO, LJUBMIR I TRATORKO

BRŠTANKO

655 Lijepa ti 'e zaisto običaj veoma
kom naše sej misto slavi se, družbo mâ,
u strani da se ovoj dan s tancim provodi
posvećen pričistoj božici slobodi.
660 Najljepša od vila družu se i vijera
za draga i mila vrhu svijeh pastijera.
Ne scijen'te da istom ova se odredi
spomena s godištom svacijem kâ slijedi.
Na zboru pradjeda od ove Dubrave,
665 kad prođe besjeda⁸¹ da ovi dan slave,
razumni starci oni u kori dubovi
među inijem zakoni urezaše i ovi:
da užiče nepristav slobode spomena
u unucijeh njih ljubav od dobra općena;⁸²
670 i da se u miru dni vode sred sklada,
dočim se pastiru ljubi od sve vrste⁸³ da.

LJUBMIR

Naredbe spametne; er kako neobične,
tako su i štetne ženidbe neslične⁸⁴.
Pod jaram dobro vik stučit se ne more
s junčićem vò velik, upored da ore.
675 Ni se muž i žena ugađa, kad su oba
razlika plemena, iman'ja i doba,
Ah, bog te ukloni, gotova 'e tu smeća
da ti se ženi sni od tebe da 'e veća.

⁸¹ *kad prođe besjeda* - kad je bilo dogovoreno

⁸² *da užiče nepristav slobode spomena / u unucijeh njih ljubav od dobra općena* - da se neprestano kod njihovih unuka zapaljuje ljubav prema općem dobru

⁸³ *od sve vrste* - od njegove vrste, staleža

⁸⁴ *ženidbe neslične* - ženidbe između nesličnih partnera, odnosno partnera koji pripadaju različitim društvenim staležima

680 Ko⁸⁵ drvo crv vrti i grize i ije,
tako ona do smrti živa te sičije.
Na posle sve kućnje mrdi se i gadi;
samo njoj da su nje naprave, to radi.
Po skupijeh živote od družijeh spovijeda⁸⁶,
a svoje sramote domaće ne gleda.
685 Sve selo zagluši s jezična karanja,
a muža zabuši⁸⁷ i učini ko panja.
Nu veće što velju?⁸⁸ Pašu ove smione
muževom kudjelju, a oblače gaće one.

TRATORKO

690 Tako je; nu pate i istijem zlom bole
i žene udate za ljudi ohole,
ki siti pri svomu k tuđem se propinju
i drže na domu ženu ko robinju.
Po gadu se i smradu tukući skitaju,
a za čistu i mladu ljubovcu ne haju.
695 Nu da ovdí svršuju, mala bi zla bila:
mesa im rastruju smrdeća i gnjila.
A pak na pečõne mladice, njih ljubi;
guba⁸⁹ taj prione, koja ih pogubi.

BRŠTANKO

700 I mi ti smo uzeli govorit zlo danas,
kad ište i želi počastit puk se vas
ter kad se začinje i u pjesnijeh svak hvali,
tuđe smo mi grinje protresat ustali!
Nu me strah da veća neg igda jes bila
danas kar i smeća ne bude od vila.
705 Er vila mnogo je sred ove Dubrave
lijepse se ke broje⁹⁰ i zovu gizdave;
i svaka uzamnaža sve dike jedine
i cijeni da je draža i ljepša neg sve ine.
Tim težak na se trud taj ću uzet, vidim ja,
710 tko činit ima sud, koja je najljepša.

⁸⁵ *ko* - kao što

⁸⁶ *po skupijeh živote od družijeh spovijeda* - ogovara živote drugih po skupovima

⁸⁷ *zabuši* - zagluši

⁸⁸ *Nu veće što velju?* - Što više da velim?

⁸⁹ *mesa im rastruju smrdeća i gnjila; guba* - odnosi se na spolne bolesti

⁹⁰ *lijepse se ke broje* - koje se ubrajaju među lijepe

TRATORKO

Tač da je pomnja ma suditi to danas,
nemiran veoma i smeten bio bih vas.
U skupu od vila toliko gizdavijeh
rijet jedna da 'e mila i draža oda svijeh,
715 za od jedne dobiti prijazan s te hvale,
sa svijem se svaditi, sve izgubit ostale,
nikako pamet nî od mudra čovika;
a bog te ukloni od ženskih jezika.

LJUBMIR

Ko 'e na to obran⁹¹, tî neka se tim brine:
720 hod'mo mi iskati ostale družine!

Skazan'je drugo

VUK SATIR

Tebi u dar i na čas, Zagorko, sve vile,
ovce su sva mâ čas ovako pretile.
Po vodah i gorah ovako teci ti,
a od stada ne imaj strah: ja ću t' ga čuvati.
725 Tko ono, tko ovo, nastoji svak za se,
a svak što je osnovô⁹², izatkat uzda se.
A moj glad ovi dan krađom se utješa:
lupež sam izvrstan, izvrsna izješa.
730 Kupe se svatovi, spravlja se nevjesta,
pir se odsvud gotovi najljepši od mjesta.
Kad tamo pođe svak pomoć peć i varit⁹³,
neka je meni pak na pusto udarit?⁹⁴
Bio bi grijeh, kad gosti svak se ini i štuje⁹⁵,
da trbuh moj posti i prazan gladuje.
735 Zaludu ovi dan slobodi svećen nî,

⁹¹ *Ko 'e na to obran* - tko je za to izabran (određen)

⁹² *osnovati* - naviti pređu (kod tkanja)

⁹³ *varit* - kuhati

⁹⁴ *na pusto udarit* - udariti na slobodno (nečuvano)

⁹⁵ *štovati se* - častiti se

neg da 'e svak slobodan što hoće da čini.
Ni narav zaludu ruke mi ove da,
neg njima da budu pomoć se ja sada.
Njeka se besjeda nekoga i danas
740 vijeka još spovijeda, kî od zlata bješe vas.⁹⁶
Na svijetu sve što je, tad staše općeno⁹⁷:
još moje i tvoje ne bješe rođeno.
Granice se od ljudi ne bjehu zabile,
ni mjerom sve svudi otišlo na dile.
745 Blizu tih bremena davnijih od zlata
gora u nas kamena hranjaše Brgata:
gora kâ tada sva u dubju veliku
gusta se dubrava viđaše putniku.
Brgat, ki stanova u gorskoj dubravi,
750 zakona cić nova staroga ne ostavi.⁹⁸
Kazati pače uze da ljudi po svijetu
razdijelit nijesu se mogli mu u štetu.
Tim er se poteža⁹⁹, i, ko ja, svud brz bi,
slovuća lupeža ime i glas on dobi.
755 A gori, u koj sta i ka je vrhu nas,
od Brgata istoga Brgat je ime i danas.¹⁰⁰
Od Brgata ovoga, ki je krasti svud išô,
početak od moga traga¹⁰¹ je izišô.
I djedu slobodnom unuk sam slobodni,
760 vodeći u rodnom Brgatu zlatne dni.
Tko nejma ni njive ni vrta ni stada,
da tuđijem ne žive¹⁰², umro bi od glada.
Ja pljezim i lazim i ulagam svud ruke
obilnos gdi pazim od stoke i muke.
765 Uhodim i prežim po pašah iman'ja,
i nad svijem lupežim imam čas od znan'ja.
Nu tko se hitrostim môm stavlja¹⁰³, nije toga,
er častim i gostim i čitam¹⁰⁴ svakoga.

⁹⁶ I danas se još spominje vijek koji bijaše sav od zlata (mitski zlatni vijek, latinski *aurea aetas*; rimski pjesnik Ovidije u *Metamorfozama* naziva tako staro doba u povijesti čovječanstva, kad je sve bilo bolje i ljepše)

⁹⁷ *staše općeno* - bijaše zajedničko

⁹⁸ *zakona cić nova staroga ne ostavi* - zbog novog zakona (da je sve podijeljeno i u nečijem vlasništvu) Brgat se nije odrekao staroga (da uzima ono što nađe, da krade)

⁹⁹ *potežati se* - potucati se

¹⁰⁰ *Brgat* - i danas se tako zove selo iznad Dubrovnika

¹⁰¹ *traga* - roda, plemena

¹⁰² *da tuđijem ne žive* - da ne živi od tuđega, da ne krade

¹⁰³ *tko se hitrostim môm stavlja* - tko razotkriva moja lukavstva

¹⁰⁴ *čitam* - poštvam, častim

Skazan'je treće

STOJNA I VUK SATIR

STOJNA

770 Tuđijem se ne hrani, daj mi ovcu, lupežu,
pr'je neg te seljani uhite i svežu.

Dali se ti krasti bez straha postavi,
kad blag dan svak časti u ovoj Dubravi,
pače sâm na zlo brz uhodiš livade?
Brže tu ovcu vrz¹⁰⁵ koju mi ukrade!

VUK

775 Stan', ženo! Kud srliš? Ne poznaš tko sam ja?
Prije neg se uprtiš u zlo tve, idi tja!

Lupeža koga ti u meni ugleda,
Bez smeće, velju ti, ohaj me se ureda;
er da znaš u sebi koja je mâ sila,
780 i ovcu i sve bi stado mi pustila.

STOJNA

Ja silu svu tvoju ne scijenim ni pera:
ovcu mi da' moju, kleta ti namjera!

VUK

Ne poznaš još me ti: planinski bog sam Pan,
iz gorâ kî iziti htjeh ovi na blag dan.

STOJNA

785 Rđa si i vedaš, satir Vuk ti si oni
od vuka huđi dvaš, kad ovcu mû¹⁰⁶ poni.

VUK

Satir sam lijep i drag, mē se ime svud slavi.

¹⁰⁵ *vrz'* - vrati (od gl. *vrći*)

¹⁰⁶ *mû* - moju

STOJNA

Satir si crni vrag i s rozma na glavi.

VUK

790 U mjesti ovemu meni se spravila
kako najljepšemu najljepša od vila.

STOJNA

U mjesti će ovemu bit tebi domala,
kako najvećemu lupežu: - vješala!

VUK

Ako ti se u kose mâ ruka uplete,
poznaćeš što nose tej riječi proklete.

STOJNA

795 Kozju ako tu bradu razmršat ja počeh,
poznaćeš kô¹⁰⁷ stadu tuđem te nosi grijeh.

VUK

Da čeka', ne bježi!

STOJNA

Ne bježi, čeka' ti!

VUK

Ajmeh, ne poteži!

STOJNA

Da puštam, pusti ti!¹⁰⁸

¹⁰⁷ kô - kako

¹⁰⁸ *Da puštam, pusti ti!* - Ako želiš da ja pustim, najprije pusti ti!

VUK

Ja puštam.

STOJNA

800 Eto i ja. Je li tko?¹⁰⁹ Pomozi!
Meni ovca, a tvoja tebi brada i rozi.

VUK

805 Ustav' se! Ah, kuda s ovcom tom udari?
Ah, ženo prihuda, vrlo t' me privari.
Struka¹¹⁰ ti prokleta i iman'je ostalo,
sve ti se prije ljeta od vuka poklalo!
Kuća t' se prosjela, trag ti se smakô vas,
ni pila ni jela, kô neću ja danas!
Vaj, ne znam što ću sad, kud li bih otišô:
veće mi je mrtvi glad do nosa uzišô.
810 Ah, je li da mi duh susrete kogodi:
Od glada izdahnuh, život mi izhodi!
O smrti mahnita, što me nijes' satrla
i pjana i sita na gozbi do grla?
Kâ ti će hvala bit jednoga divjačna
satira pogubit i žedna i lačna?

Skazan'je četvrto

GORŠTAK I VUK SATIR

GORŠTAK

815 Što plačeš, Vukoje? Ke te je zlo smelo
danaske, kad stoje svi ljudi veselo?
Dobre si ti volje i vazda sit i pjan:
ke ti su nevolje prispjele na blag dan?
820 Od koga zla sila tako te obori?
Jeda kâ od vila i tebe sad mori?

¹⁰⁹ *Je li tko?* - Ima li koga?

¹¹⁰ *struka* - vrsta; rod, pleme

VUK

Iz gladna trbuha k vilami n'je puta;
bez vina i kruha ljubav je smrznuta.
Od golijeh što će nas i ubozijeh gospođe?
Znaš golu kos ni pas neće da oglođe.

GORŠTAK

825 Uboštvo ne diže da nijesmo mi drazi
vilami nabliže, kô jaci u snazi.¹¹¹

VUK

Kâ snaga može odi i meni bit sada,
di mi duh odhodi i umirem od glada?

GORŠTAK

830 Ti živeš da iješ i piješ na sviti¹¹²,
ni možeš ni um'ješ o drugom misliti.

VUK

Da kaž' mi, kad io i pio ti ne bi,
kako bi živio, prijatelju, u sebi?

GORŠTAK

Ne živem kô ti ja jestojci i piću,
neg lijepoj kôj moja sva lita služiću.

VUK

835 A ja vas život moj hranim najmiliji
pečenici ugodnoj i dragoj bukliji.

¹¹¹ *Uboštvo ne diže da nijesmo mi drazi / vilami nabliže, kô jaci u snazi* - siromaštvo nije razlog da mi ne budemo dragi i bliski vilama, jer smo jaki u snazi

¹¹² *na sviti* - na svijetu

GORŠTAK

840 Da jednom poznaš ti u tvomu životu
kâ 'e rados služiti vilinju ljepotu,
rekô bi i u svijesti ovako odlučil:
ni ću pit ni jesti neg služit lijepu vil.

VUK

Da poznaš ti jednom koji su to jadi
i s gladnom i žednom govorit čeljadi,
ili bi se ohajô i od mene ktio otit,
ili bi nać hajô što ćemo jesti i pit.

GORŠTAK

845 Nemoj se ti starat! Glumac sam na pir zvan:
hoć' bubanj udarat, ter ćeš bit sit i pjan?

VUK

850 Srce mi igra sve, i stupaj sam teče
na slatke zabave di se vari i peče.
Ah, tvoja blažena, Gorštače, namira:
mrtva me spomena uskrsnu od pira.¹¹³
Pečenica, ah, peče me srce pečeno,
gdi u slatki sok teče i gori ljuveno;
gdi me još sve čeka mê dobro uzdano,
jalovica¹¹⁴ od mlijeka varena snježano;
855 gdi žarka kapljica groznika vesela
kaže mi svâ lica rumena i bijela;
kapljica od vina, koga ures prilijepi
igrajuć začina: "Hod', braće, dušo, pij!"
Životu čestiti, ah, koja veća slas
860 može bit neg piti i jesti na svak čas?
Gorštače, u selo gdi 'e taj pir hod'mo na nj:
ti glumac veselo, a ja ću bit¹¹⁵ bubanj.

¹¹³ *mrtva me spomena uskrsnu od pira* - spomen pira uskrsnuo me je od mrtvih

¹¹⁴ *jalovica* - mlada krava što još nije bila steona

¹¹⁵ *bit* - udarati

Skazan'je peto

MILJENKO I PELINKA

MILJENKO

Dubravko gizdava, na ures rajski tvoj
od gorskih dubrava nije slično ime toj.
865 Gustinom od grana dubrava zakriva
da zraka sunčana travu i cvit ne obsiva;
iz svijetlijeh tvo'ijeh oči na dragom tvom licu
dva sunca s istoči go'e rajsku ružicu.
870 Sred dubrav, mâ lipa, imaju stan svudi
zm'je pune nalipa, zvijeri i skot vas hudi;
sred tvoga pogleda i srca svijem blaga
ljubav stan svoj gleda i milos pridraga.
Dubravi ures vas prolitnje zeleni
875 tre sjever¹¹⁶, hara mraz, tlači led studeni;
kakva si ti sada, takva ćeš vazda bit:
viku bo ne¹¹⁷ opada liposti rajске cvit.

PELINKA

Skladne su riječi toj, i zaisto velike
Dubravci tvôj lijepoj i slave i dike;
nu vile sadanje riječim se ne pasu,
880 veće u stvoru, a manje htjela bih te u glasu.¹¹⁸
Nu prî nego na ino ja budem s tobom doć,
kaž' mi sve istino, ako ćeš mu pomoć:¹¹⁹
jesi li koji dan ljuvenom u ognju
uzdahnuo žalostan pazeći pomno nju?

MILJENKO

885 Ako uzdah moć i glas želje mê ne objavi,
užežen da sam vas u živoj žeravi,
i ako još plama ne vidje u meni,
tere mâ vil sama da gorim ne scijeni:
pogledaj sred čela mê srce sprženo,
890 od suha pepela u prahu satreno;

¹¹⁶ *sjever* - sjeverni vjetar

¹¹⁷ *viku bo ne* - jer nikad ne

¹¹⁸ *veće u stvoru, a manje htjela bih te u glasu* - više u djelima (tj. darovima), a manje na riječima

¹¹⁹ *ako ćeš mu pomoć* - ako hoćeš moju pomoć

viđ luge, dubrave i polja i gore
veće gdi eto sve u ognju mom gore.¹²⁰
Je li ovo, reci ti, što zna lis i kami,
kladenče, kî uzrasti mojima suzami,¹²¹
895 kroz romon kažuć tvoj žuđenoj mōj duši
kako te oganj moj čestokrat prisuši?¹²²

PELINKA

Da reci, bi li kad da njojzi ostavi
dar koji u zaklad od tvoje ljubavi?

MILJENKO

900 Opak je način svîm¹²³ koji me učiš ti;
ne daj bog s darovim k Dubravci hoditi:
scijenit vil gizdavu za ženu lakomu,
ja neću mudros tvu poslušat u tomu.
K srcima časnim nije trijebi s darom it,
ako uvik prid njimi omraze neć' dobit.

PELINKA

905 Varaš se: bez mite¹²⁴ sve je to ionako,
darovi zamite¹²⁵ nebesa i pakô;
darim se vlada svijet na volji¹²⁶ i sudi,
dar pravi može rijet gospar se od ljudi.¹²⁷
Ljuvena dar je stril ka zgađa i sili
910 na ljubav svaku vil, potom¹²⁸ se k njoj strili.
Milisav razumni, znaš, što ono veljaše
da u stare jošte dni kad zlatni vik b'jaše,
kad ljubljen svak ljubi, ni u to ima sram,
ter jezik srcu bi i ustom jedan sam,¹²⁹

¹²⁰ Tipično barokni postupak: od njegovog ljubavnog ognja zapalile su se šume, polja i gore.

¹²¹ *kladenče, kî uzrasti mojima suzami* - izvore, koji si nastao zbog mojih suza

¹²² Opet barokno pretjerivanje: taj potok od suza često presuši zbog ognja njegove ljubavi.

¹²³ *svîm* - sasvim

¹²⁴ *bez mite* - bez mita

¹²⁵ *zamite* - podmite

¹²⁶ *na volji* - po volji

¹²⁷ *dar pravi može rijet gospar se od ljudi* - pravi dar može se smatrati gospodarom ljudi

¹²⁸ *potom* - pošto

¹²⁹ *ter jezik srcu bi i ustom jedan sam* - i srce i usta imali su isti jezik (tj. nije bilo prijektivnosti)

915 tad bješe svaki dan ljuvenijeh od žena
"dar daruj" taj pjesan začinat općena¹³⁰.

MILJENKO

Čudne su nad sve ine ke kažeš riječi te.

PELINKA

Ali su istine, u razlog očite.

920 Čuj ino: skup¹³¹ broji čovjek se mnogo ti
u ljubav svu¹³² koji toliko istrati
riječi, uzdâh, moljen'ja, zaludnijeh stupaja,
pogleda, cviljen'ja, jauka i vaja,
i k temu pristavi laživijeh kletava,
od svoje ljubavi čim biljeg on dava.

925 Prî nego volju svu prignuti uzbude¹³³
jagnicu mršavu darovat da bude.

930 Rad česa buduć sve laž ino i privar,
ljubavi njegove svjedok je pravi dar;
i zato samomu svaka vil vjeruje
ljubovniku onomu koji joj daruje.

MILJENKO

Kako, jaoh, može bit da vlas¹³⁴ dar ima tu
mê vile pridobit ponosnu lipotu?

Eto se vaskolik po svojoj volji sam
na službu nje uvik veselo darivam.

PELINKA

935 Miljenko, dar je ovi oni dar blaženi
ki lasno čine svi vazdakrat ljuveni.

N'je trijebi to za nje, za tebe ti se hran'¹³⁵
dar cijeni tvoj manje, a veće ugodan.¹³⁶

¹³⁰ *začinat općena* - pjevati uobičajena

¹³¹ *skup* - škrt

¹³² *svu* - svoju

¹³³ *prignuti uzbude* - bude prignuti

¹³⁴ *vlas* - moć

¹³⁵ *za tebe ti se hran'* - zbog sebe se ti čuvaj

¹³⁶ *dar cijeni tvoj manje, a veće ugodan* - neka dar bude manji, ali ugodniji

940 Nu se uzdaj; er kratit neću se hrlo poč¹³⁷
Dubravku obratit na ljubav tvoju moć.
Činiću da blagu uživaš i milu
ljepotu pridragu, žuđenu tvu vilu.

MILJENKO

945 Pođ', u družbi ovi moji
svud ti uzdasi bili ognjeni,¹³⁸
i sama se, jaoh, spomeni
da mi u tebi život stoji.

Skazan'je šesto

DIVJAK SATIR *u haljini od vile priobučen*

950 Tko je taj ko sad rijet neće
cijeć uresa draga i mila
da ja satir nijesam veće,
neg najljepša od svijeh vila.
Dubje se ovo, ptice i zvijeri
mom ljepotom snebivaju,
i gorani i pastijeri
i slijede me i gledaju.
955 Od kladenac bistrijeh predam¹³⁹
cić naprava ke me rese,
da, ako se gdi ogledam,
ma slika me ne zanese.
960 Pristavio sam tuđe kose
i opleo u cklo prame
i obukô ruho na me
kô najljepše vile nose.
965 Put snježana neka 'e meni,
vas se izmazah klakom bijelim,
a da se obraz moj rumeni,
namazah se murvam zrelim.
Za ocljenit usti moje
kriješam sam ih oblijepio,

¹³⁷ *er kratit neću se hrlo poč* - jer se neću sustezati brzo poč

¹³⁸ *u družbi ovi moji svud ti uzdasi bili ognjeni* - svuda te pratili ovi moji ognjeni uzdasi

¹³⁹ *predam* - bojim se

- 970 i haljinom svijetlom što je
kože u meni sve sam skrio.¹⁴⁰
Samo branduse i prhala
niz čelo inijem vilam vise,
a uz glavu s čela ozdala
roščići se moji vise.
- 975 Nu pod kose ako mnozi
lasno roge skrit umiju,
zašto i ovi moji rozi
kosami se ne pokriju?
Sa svom moći i kreposti¹⁴¹
- 980 uvlačih ih, krih svudire,
nu svakako¹⁴² pravi i prosti
iz prama mi jošte vire.
Ali od ljudi i od žena
vidjet su oni na môj glavi
- 985 ko dva dubka usađena
zlatnijeh kosa u Dubravi.
Tim pohuljen bit nikako¹⁴³
s tega s' ures moj ne boji:
tko je ko ja lijep ovako,
svaka stvar mu dobro stoji.
- 990 U ovoj slavi, u ovoj dicit
veseo idem na mû sriću,
nu i od vile u prilici
hrabren junak djelim biću.
- 995 Ah, da kako satirica,
mâ sumnjiva divja lada,
može nazret moja lica
u prilici u ovoj sada!

¹⁴⁰ *i haljinom svijetlom što je / kože u meni sve sam skrio* - haljinom sam pokrio svu svoju kožu (da se ne vide satirske dlake)

¹⁴¹ *krepost* - snaga

¹⁴² *nu svakako* - ali svejedno

¹⁴³ *nikako* - nekako

Skazan'je sedmo

ZAGORKO

- 1000 O lijepa, o huda ku narav uresi
da pokoj od truda srdačcu mom jesi,
eto ja izvan svih¹⁴⁴ ljepotom smamljen tvom
mlijeko psim a ostavih iman'je vukovom.
Tim gorki i ljuti ako plač i vaj moj
1005 ne može ganuti na milos ures tvoj,
gani se, pravo je, veselo i rado
nesrećno na moje i pusto daj stado,
u gorkom mukan'ju koje te sved moli
da u smrtnom skončan'ju život moj ne boli.
1010 A da ima ljudcki glas, još bi ti izreklo¹⁴⁵
moj tužni bitak vas, hud nemir, priko zlo.

Skazan'je osmo

STOJNA S SINOM ZAGORKOM I PASTJERIĆI MALI

STOJNA

Ja te ištem i glasim i zovem svudira,
a ti se za plasim¹⁴⁶ vilami otira.
Dubrave prik ove od stada ne bježi:
najpretlje ovnovе vuku ti lupeži.

ZAGORKO

- 1015 Neka idu ovnovi i ovce najbolje;
stadu me ne zovi, ni mi je past od volje.¹⁴⁷

¹⁴⁴ *ja izvan svih* - ja više nego itko

¹⁴⁵ *A da ima ljudcki glas, još bi ti izreklo* - odnosi se na stado

¹⁴⁶ *plasim* - silovitim, strašnim

¹⁴⁷ *ni mi je past od volje* - niti imam volju napasati stado

STOJNA

Na kî te rasap toj, ludjače, nosi bijes?
Od vila ka je toj koja ti uze svijes?

ZAGORKO

1020 U ovemu, znaj, mjestu najljepšu, vil moja,
večeras nevjestu na stan ti vodim ja.

STOJNA

Na vrat ćeš ti i ta nevjesta hoditi.¹⁴⁸
Kô poče¹⁴⁹, mahnita', nemo' se sviditi!¹⁵⁰

ZAGORKO

1025 Ja ne mljah¹⁵¹, majko mâ, da ćeš se ti smesti,
er ti ću sin doma odmjenu dovesti.
Ili ćeš¹⁵² ili ne, poda' se razlogu;
ovako bez žene ja stati ne mogu.

STOJNA

1030 Mož derat samohoć za vilam obuću:
meni ga neće doć nevjesta u kuću!
Ćudi svijeh sadanjih nevjesta vrle¹⁵³ su:
ne misle nego o njih samomu uresu.
Vazda su na dvoru¹⁵⁴, a neka stan gine¹⁵⁵:
zlu mužu a goru svekrvi čas čine.
Šestere, dedele, jeziče i sjaju,
i drugo ne žele neg da ih gledaju.
1035 Za koris prioni, a vile ne dvori:
pusto nam razgoni stado vuk po gori.

¹⁴⁸ *Na vrat ćeš ti i ta nevjesta hoditi* - tj. izbacit će ih naglavce iz kuće

¹⁴⁹ *Kô poče* - kako si počeo

¹⁵⁰ *sviditi* - osvijestiti

¹⁵¹ *mljah* - mnjah, mišljah

¹⁵² *ćeš* - hoćeš

¹⁵³ *vrle* - zle

¹⁵⁴ *na dvoru* - vani

¹⁵⁵ *gine* - propadne

ZAGORKO

1040 Stado čuva' i brani od vučje ti sile!
Ja ću ures izbrani poč iskat mê vile;
kad ište svak sebi dobar trg s ljubavi,
i meni jes trijebi činit što čine svi.

STOJNA

1045 Ah, Zagorko, s neposluha
slidi tvoju ćud zločestu!
Ja ću tebi nač očuha
prije neg meni ti nevjestu.
Nu ako ja danas s mê mile dragosti
vilami svijem čas dobijem s liposti?
Slika me ne vara, mâ dika n'je pala:
malo sam prestara, ali sam pristala.
1050 Ovoga od mjesta nu ako najljepša
večeras nevjesta uzbudem jošte ja.

PASTJERIĆ PRVI

Ostaj zbogom, majko mila!
Od tebe ćemo i mi poći
za ukrasti kôj od vila
sladak nami celov moći.

PASTJERIĆ DRUGI

1055 Za moć izet meda, čela
ja ne hajah da me uije,
i toj nosim za čas gdi je;
mâ Biserka s drugam sjela.

PASTJERIĆ TREĆI

1060 Stoklasu ovu, ku zrelijeh
nanizo sam kupjenica,
nosim oči veselijeh
gdi sja sunce, mâ Danica.

PASTJERIĆ ČETVRTI

1065 Vrapca ovega, kî se vabi
s najdaljega¹⁵⁶ meni puta,
Mioci daću, kôj me ugrabi
jučer silom mati iz skuta.

PASTJERIĆ PETI

1070 Šturka u ovoj kajpi od žice,
kî po svu noć šturi i poje,
donio sam ja za moje
male, ko ja, pastirice.

STOJNA

Još biste sad i vi, brečadi od sise,
po ovoj Dubravi za vilam digli se!

PASTJERIĆI

1075 Nam su drage lijepo vile:
iz njeđar nam dunje daju,
na tance nas vode mile
i njegajuć celivaju.

Skazan'je deveto

JELJENKA SATIRICA *priobučena u pastira*

1080 Ah, plemkinje prike vile,
trag vam proklet i namira!
Vi mi ste se učinile
priobući u pastira,
da prije harba ova jaka
onoj od vas srce iskine,
s ke moj život bez Divjaka
čezne i u mraznoj sumnji stine.
1085 O Divjače divje ćudi,

¹⁵⁶ *kî se vabi s najdaljega* - koji je donesen izdaleka

plemenite t' vile mrze;
lele temu tko ih žudi
ter ga uzda njih zavrze.
Od bojazni ti si njimi,
1090 er te zviri svaka scijeni;¹⁵⁷
a s rošćići ljuvenimi
mjeseć mladi svud si meni.
O mlađahni moj mjeseće,
1095 sini ljubi tvojoj, sini!
Kuda zađe, gdi uteče,
drag pokoju moj jedini?
Što ugleda, cića česa
vilinearja ti 'e slika draga?
1100 Bez naprave, bez uresa
ljepota je prava naga.
Vedru svjetlos nebo odkriva
bez odjeće od oblaka,
a ljepotom čistom siva¹⁵⁸
1105 bez naprave žena svaka.
Ali vidim, što nekada
bog nam Lero prorokova,
promijenila da je sada
vilam ures Dubrava ova.
1110 Er sad u'edno sve mladice
za napravu njih najdražu,
kô divjačne satirice,
do pupka se gole kažu.
Tim da ih slidom slide i žele,
1115 nije čudo, divji ljudi:¹⁵⁹
otkrivene prsi bijele
tko da gleda, a ne žudi?
Nu će ruke sad mē ove
prikijem¹⁶⁰ vilam ukazati
1120 s golim prsim što 'e mužove
gorskijem ženam prigrabljati.

¹⁵⁷ *er te zviri svaka scijeni* - jer te sve smatraju za zvijer

¹⁵⁸ *siva* - sja

¹⁵⁹ *divji ljudi* - satiri

¹⁶⁰ *prikijem* - zlim

ČINJEN'JE TREĆE

Skazan'je prvo

DIVJAK SATIR, JELJENKA SATIRICA I SKUP PASTIRA

DIVJAK

Vas sam pribjen, još me tira
kleta sila po ovoj strani.
Je li gdi tko da od pastira
mene lijepu vil obrani?

PASTIR PRVI

1125 Stigni, sreti, drži, uhvati,
ne daj naprijed, ne propusti;
udri, udri, da pod bati
grdi satir dušu pusti!

JELJENKA

1130 A tko je ovo, u haljini
tko od vile sad proteče?¹⁶¹
Ako zlo vam ke ne čini¹⁶²,
nije razlog da zlo steče.¹⁶³

PASTIR DRUGI

1135 Kô ne čini zlo, ako je
gnusni satir grdnih dila
smio doć, krijuć slike svoje,
među vile kako vila?
I da ispid nas bježat ne usta¹⁶⁴,
budući 'e ončas zaskočio,
Dubravci bi lijepoj s usta

¹⁶¹ *proteče* - protrči

¹⁶² *ke ne čini* - koje ne učini

¹⁶³ *da zlo steče* - da dobije zlo, tj. da se s njim zlo postupi

¹⁶⁴ *ne usta* - ne uze, ne poče

1140 celov silom ugrabio.
Nu čemu će sad besjede?
Tec'mo u mjesta za njim svaka,
po uvadici da ne ide
zlom satiru zloba ovaka.

SATIRICA

1145 I meni ih je slidit sila,
da što misle ne učine;
zasve opak, ne bih htela
moj nevjernik da pogine.

Skazan'je drugo

GORŠTAK SATIR

1150 Niz strane, niz polje, pustijem gorami,
Divjače, biž bolje i prida' nogami!
Bez smijeha tko pazit sad ludos može tvu,
grd satir priobrazit u vil se gizdavu,
i ko vil u odjeći sred vila inijeh poč,
da nitko, scijeneći, poznat ga neće moć.
1155 Nesvijesti velike s uresne htjet sile
satirske prilike priobražat u vile!
Zaman se čini sve i lijepi i maže:
grdoća s naprave grđa se ukaže.
Polje se, gora i lug ludosti tvôm čudi:
1160 tamaša, smijeh i rug osta ti svijeh ljudi.
Nu tako sad pleća vukući pribjena
sudi sam čija veća ljepos je vidjena.
A još bi ovi dan kako snijeg od lani,
da između svijeh jedan pastir te ne brani.¹⁶⁵
1165 Srce te i snaga ovega odrva
između tojaga teškijeh i drva.
Nu neka on huka, smijat ću ja se i za nj:
glumac sam, a Vuka poslô sam po bubanj.
1170 Na pir ćemo obadva večeras u selo,
da se igra, uživa i stoji veselo!

¹⁶⁵ Bio bi kao lanjski snijeg (ne bi te više bilo), da te nije obranio jedan pastir.

Skazan'je treće

LJUBDRAG STARAC

Zlo se tiskat bez jakosti
tko 'e nekrepka, ko ja, stupa:
jedva izvukoh stare kosti,
i izkopah se svih iz skupa.

1175 Ah, kâ čeljad, mnoštvo koje
sabralo se sa svijeh strana:
i star i mlad, svak došô je
na slavljen'je blaga dana.

1180 Sve su vile, svi pastiri
s vrstom svakom žena i ljudi,
i gorani i satiri
dotekli su odasvudi.

1185 Ali se je ockvrnila
svetkovina plemenita:
najljepša je dana vila
najgrđemu s tamna mita.

1190 Blažen pastir slavni od Ide¹⁶⁶
ki zaslijepljen ne bi od zlata
neg po čistoj pravdi otide
da 'e ljeposti ljepos plata.

1195 A oni proklet s koga izlaze
na dan blag nam plačne kobi,
tko liposti lipos vase,
a za zlato da grdobi!

1195 Proklet i oni tko najprije
za izet zlato, zemlju izdube,
kad cić zlata najvrednije
običaji se u nas gube!

1200 Po zakonu dat se imaše
lijepa Dubravka i gizdava,
sred Dubrave komu naše
u ljepoti 'e prava slava.

1205 Miljenko je imô mili
steć Dubravku cić lipote,
nu se ukloni zakon sili:
grd ju pastir zlatom ote.

Tim su smeće srca moga
da na mjestu ne bi ovomu

¹⁶⁶ *pastir slavni od Ide* - Paris, koji je odgojen na planini Ida iznad Troje (danas *Kaz Dagħ* u Turskoj), koja se često spominje u starogrčkim mitovima, i koji je upravo na toj planini dao jabuku s natpisom "najljepšoj" Afroditi, koja mu je obećala Helenu, što je bio povod Trojanskom ratu

- 1210 Tko Grdanu bogatomu
smio se oprijet cića toga.
Ali mene većma smeta
Miljenkova uspomena,
komu 'e bila od djeteta¹⁶⁷
još Dubravka narečena.
- 1215 On nju žuđe, i ona njega
okom gleda vazdan blazim,
i glas danas puka svega
vjerenicim zvaše drazim,
kad iznenad sa svijeh strana
- 1220 začuh opet gdi svi glase
da Dubravka za Grdana
bogatoga vjerila se.
I Miljenko ču sa mnome
tko mu ugrabi vjericu,
i od muke svenu u licu
i zamuknu mramorkome.
- 1225 I od žalosti i od jada
tu stat veće nijesam mogô,
razmišljajuć na što sada
zločestvo nas vodi mnogo,
da na blag dan od slobode
jes tko zlatu još robuje,
i da sila s prike zgone
nad zakonim gospoduje.
- 1230 Nu tko tužan ovo izhodi?
Po prilici¹⁶⁸ Miljenko je:
za dubje ću skrit se odi,
za čut ke su misli svoje¹⁶⁹.
- 1235

Skazan'je četvrto

MILJENKO *sam*

- 1240 Najljepša se vila daje
najgrđemu u prilici!
Ke ufan'je veće ostaje

¹⁶⁷ *od djeteta* - još kao dijete

¹⁶⁸ *Po prilici* - po izgledu

¹⁶⁹ *svoje* - njegove

nami, o verni ljubovnici?
Ljubav, vjera, služba, lipos
i običaji i zakoni,
1245 sve bi zaman: jaču kripos¹⁷⁰
grda u zlatu nemam doni.
Da li, oh jaoh, za Grdana,
najgrđega od pastijera,
1250 mâ Dubravka segaj dana
najljepša se vila vijera?
Mâ Dubravka? Kako moja,
ako 'e družijem dana sade,
da moj život, kî 'u dostoja,
ko prisječen dub, jaoh, pade?
1255 Krotku ovčicu, mirnu i blagu
vuk u gore strašni uvuče,
i n'je toga smijen'je i snagu
tko bi ukazô; jaoh, svi muče!
Ja ću gledat na mê oči?...
1260 Neću! Ne, ne, razlog nije
da tî ga oblak sred istoči
svijetlo sunce me prikrije.
Da što čekam, što li pazim?
Razdijeljen sam s dragom vilom.
1265 Što grdobu ne porazim
kâ mi život grabi silom?
Pr'je smrknutja dana ovoga
dni imaju bit satreni
ili moji, ili onoga
1270 tko moj život grabi meni.

Skazan'je peto

DIVJAK SATIR I JELJENKA SATIRICA

DIVJAK

Pastiru, hvala ti, ubjen bih ja bio,
na pomoć da mi ti ne budeš prispio.
Kaži mi tve ime, da mi te ne zabit;¹⁷¹

¹⁷⁰ *kripos* - snagu

¹⁷¹ *ne zabit* - ne zaboravit

1275 er ću ti sve vrime životom držan¹⁷² bit,
zasve da ističe¹⁷³ oku se mom sade
da imaš naličje¹⁷⁴ od divje mê lade.

JELJENKA

Ako imaš, kô reče, domaću tvu drugu¹⁷⁵,
kud stupaj tvoj teče za vilam po lugu?

DIVJAK

1280 Ćudina opaka i njeka pusta bijes
uzrok su da svaka vila mi nosi svijes.

JELJENKA

1285 Za čudo ne scijenim, bez svijesti čim hodiš,
da tako s pribjenim kostim se nahodiš.
Napravlja' se¹⁷⁶ i resi i čini sve što hoć',
da¹⁷⁷ satir ti nijesi koji se skrit nije moć.
Vrzi tja cić tega neslične¹⁷⁸ odjeće:
satira divjega pitoma vil neće;
k ljubi se povrati, od ke se odijeli,
koja te gledati u slici tvôj želi.
1290 Ohaj se od vila, ke ti su s prikora:
ljubovca tva mila vapi te iz gora,
i još čut neć' ti glas ni poznat lipote,
a ona bi danas koja te smrti ote.

DIVJAK

1295 Ah, gdi 'e, da ju slidim, ljubi ma večeras?
Ja ovdí ne vidim družijeh izvan nas.
Na obranu moju bi, pastiru, ti jedan:
samomu ja tebi držan sam ovi dan.

¹⁷² *držan* - dužan

¹⁷³ *ističe* - čini

¹⁷⁴ *da imaš naličje od divje me lade* - da nalikuješ mojoj divljoj dragoj

¹⁷⁵ *domaću tvu drugu* - supругu, ženu

¹⁷⁶ *Napravlja' se* - napravljaj se, tj. dotjeruj se

¹⁷⁷ *da* - jer

¹⁷⁸ *neslične* - neprikladne

JELJENKA

Da, da sad izide t' tva ljubi, bi li ti
htio samu nju slidjet, vile ine pustiti?

DIVJAK

1300 Vile odsad, pače sjen mrzeća 'e meni njih:
sramotan ja i bjen danaska s vila¹⁷⁹ bih.
Ah, Lero Lerjane, veliki bože naš,
priko ove kad strane s vilam mene ugledaš,
na vrat me niz strmu liticu obori,
1305 zajaz' mnom u grmu vučji glad najgori!
Ah, da sad ljubi ma izide odkuda,
ona bi bil' sama sva moja razbluda.
Pastiru, kaž' mi tim jeda ju gdi vidi,
da hrlo priletim sred klisura i hridi.

JELJENKA

1310 N'je dalek, ovdi je ljubovca sad tvoja:
ruho ovo, ke krije tebi nju, mećem¹⁸⁰ ja.

DIVJAK

Što sad oči moje paze?
Jeljenka ovo mâ je vila
ka, da mene ne poraze,
pastijerom me obranila?
1315 A ja zdiram, a ne svlačim,
neprilične ove odjeće,
i vile i njih ruha tlačim,
tebi samoj vjeran veće.
Nadaleče, nadaleče,
1320 Podbrgatke vile prike,
teško i lele temu uvike
tko u brijeme¹⁸¹ od vas ne uteče!
Ah, za družih kô ću moći¹⁸²
igda ostavit tu lipotu,
1325 gdi samom sam tvom pomoći,

¹⁷⁹ *s vila* - zbog vila

¹⁸⁰ *mećem* - odbacujem, skidam

¹⁸¹ *u brijeme* - na vrijeme

¹⁸² *za družih kô ću moći* - zbog drugih kako ću moći

moj životu, u životu?
Ti me peći, ti me vari
i na volju tvoju kuha':
napravom me ne privari
1330 n'jedna vila lijepa ruha.
Da se u dušu njeke stave
vratit tuđe, što ih slavi,¹⁸³
ostale bi bez naprave
kako suh panj u dubravi.
1335 Nu hod'mo i mi gdi svi hode
od najljepšijeh čuti vjeru,
na dan ovi od slobode
zahvaliti bogu Leru,
1340 kad nas oba svom kriposti
vlas njegovu 'e slobodila,
tebe od moje nevjernosti,
a od pricijeh mene vila.

Skazan'je šesto

BRŠTANKO, LJUBDRAG I GLASNIK

BRŠTANKO

Ter viđe ti sada, Miljenko gdi teče,
ili inim da smrt da, ili on da je steče?
1345 Teške su pogube odsvud ga pritisle;
nu mali, kî ljube, što ima doć, misle.¹⁸⁴
N'je slike zaisto grdoba grdobi,¹⁸⁵
ma zlato ono isto kijem lijepu vil dobi
imaće moć i vlas toliko veliku
1350 za podat večeras Miljenku smrt priku.

LJUBDRAG

Razbiram i ja to svaki čas u meni,
da moć tu ima zlato, ostajem smeteni.

¹⁸³ *Da se u dušu njeke stave / vratit tuđe što ih slavi* - da se neke po duši sjete vratiti tuđe što ih čini lijepima

¹⁸⁴ *nu mali, kî ljube, što ima doć, misle* - no malo onih koji su zaljubljeni razmišlja o onome što ima doći (o posljedicama)

¹⁸⁵ *N'je slike zaisto grdoba grdobi* - nejasan stih: grdoba grdobi nije slična

- 1355 Ah, prikor u dugu tamnilu neznan'ja
cić zlata drug drugu ko rob se da klan'ja!
Biće od svijeh suđeno, ako se odredi
da Miljenko općeno veličanstvo uvrijedi.¹⁸⁶
Svačija tim ruka bit mu će na poraz:
na smrt ga će od puka osudit svega glas.
1360 Tim njegovu smrt istinu
sa mnom odsad plači i cvili,
misleć kako pastir mili
cić grdobe zlatne izginu.
O Miljenko, vjerenikom
1365 čim večeras svak te pazi,
jaoh, s neharnom zgodom prikom
nemila te smrt porazi!

GLASNIK

- 1370 Tko ovo sada nepravedno
s Miljenkove smrti cvijeli,
kad vaskolik puk se ujedno
š njim raduje i veseli?

LJUBDRAG

- 1375 Što spovijedaš, o Radmile,
pravi je uzrok nami od cvila:
najgrđemu s prike sile
najljepša je dana vila.
I Miljenko cića toga,
ki Dubravku sam¹⁸⁷ dostoji
ko najljepši mjesta ovoga,
ako n'je umro, za umrijet stoji.

GLASNIK

- 1380 Ki plač, kâ smrt? Miljenko je
zdrav, živ, veseo, čestit svime:
smirio je želje svoje,
Dubravka je lijepa š njime.
Vjerenik je on izbrani
na ovi blag dan u Dubravi:

¹⁸⁶ *Biće od svijeh suđeno, ako se odredi / da Miljenko općeno veličanstvo uvrijedi* - svi će ga osuditi ako se utvrdi da je Miljenko uvrijedio veličanstvo (valjda suce ili vlast)

¹⁸⁷ *sam* - jedini

1385 vile, pastiri i gorani,
svak ga slidi, svak ga slavi.

BRŠTANKO

On vjerenik Dubravčin je
ka se vjeri za Grdana?
1390 Čut nam čini¹⁸⁸, kî način je
bio toj zgodi segaj dana.

GLASNIK

Od pastira družbe naše
do najmanjijeh pastirica
vjerenik se Grdan zvaše
a Dubravka vjerenica.
1395 I redovnik bješe tima
u Lerovu crkvu¹⁸⁹ uljezô,
da bi od vjere među njima
vijeku vječni vez zavezô.
Svetilište¹⁹⁰ on najprije
1400 po običaji davnjoj čini:
"Hoja, Lero, Dolerije!"
vapijaše vas puk ini.
Jaganjčić se bez biljega
u žeravi živoj sprazi
1405 i, što rađa zemlja, od svega
prikaza se plod najdraži.
Ali na ognju plam potamni,
pod nami se tle ustrese,
crkva od groma bukom zamni,
1410 a stup Lerov¹⁹¹ znojaše se.
Na ovo čudo vas puk stoja
ko zapanjen, ter ne prista¹⁹²
Dolerija, Lero i Hoja
zvat na pomoć segaj mista.
1415 Nu što imena od tih veće
bogova se od nas zvahu,
trešnjje¹⁹³, buke i od smeće

¹⁸⁸ *Čut nam čini* - daj nam čuti, reci nam

¹⁸⁹ *crkvu* - hram

¹⁹⁰ *Svetilište* - žrtvu

¹⁹¹ *stup Lerov* - Lerov kip

¹⁹² *ne prista* - ne presta

¹⁹³ *trešnjje* - potresi

- 1420 huđa zlamen'ja izhođahu.
Nu čim svač'ja lica blide
i svak treptit ne pristaje,
eto Miljenko u crkvu ide,
izvan sebe ko vas da je.
Na došastje Miljenkovo
1425 prista trešnja, gromnja umuknu,
prosvjetljen'je oganj novo
uze i u čis plamen buknu.
Bog razvedri Lero sliku
i, da vidi mladi i stari,
nje lijepu ljubovniku
1430 u obraz jedan zrak udari.
Svak to uze za zlamen'je
da vlas višnja to učini,
da Miljenko sadružen je
lijepoj Dubravci, a ne ini.
1435 Tim vaskolik puk se uzbuni
i zavapi u sve glase
da se volja božja ispuni,
dočim lijepu lijepa dâ se.
Iz ruka se tako ote
1440 Grdanovijeh lijepa vila
i dâ komu cić lipote
nje pristoji ljepos mila.
Tim Miljenko sad, veseliji
i čestitiji neg ikada,
1445 lipos dragu ku svedž želi,
kad manje ufa¹⁹⁴, steče sada.

LJUBDRAG

- 1450 Poznam i to, rijet je trijebi,
vrh vladanja svijeh na svitu
da vladalac višnji s nebi
ima pomnju posobitu.
Da se on danas ne nadkloni
vrh Dubrave ove naše,
po tle iđahu svi zakoni,
sloboda se satiraše.

¹⁹⁴ *kad manje ufa* - kad se najmanje nadao

GLASNIK

- 1455 Ali eto gdi skače k nam kolo satira:
 poznat je kuhače i glumce od pira.
 Na gozbe sve naše oni su svedž zvani,
 er bez njih tamaše ni smijeha nigdi nî.
1460 Nu veće svatovi kupe se na pospjeh:
 u svadbu ho'te i vi! Sve što znah, sve vam rijeh.
 Brštanko, tebe sam prvijencom¹⁹⁵ došô zvat,
 a Ljubdrag nad svim nam obran je stari svat.

Skazan'je sedmo

GORŠTAK, VUK DIVJAK, SATIRI, JELJENKA SATIRICA I SKUP PASTIRA

GORŠTAK

- 1465 Zapekle se od družine
 pečenice bijehu sočne,
 a to da se bolje pine¹⁹⁶,
 kad obilna gozba počne.
 Da kad kuša slad mila se
 od jestojske i od pitja,
 svačije srce razigra se
1470 ćuteć miris draži od cvitja.
 Da zažare i obesele
 i lica se i pogledi,
 i da u smijehu slađe vele
 i u radosti svak besjedi.
1475 Da razlike igre igraju
 i skladne se poju pjesni,
 mladi i stari uživaju
 siti, pjani i objiesni.

SKUP

- 1480 Igra' kolo, skoč'mo bolje
 svak se kaži dobre volje!
 Na pir, na pir hod' svak hrlo,
 spravi trbuh, čisti grlo,

¹⁹⁵ *prvijencom* - za kuma

¹⁹⁶ *pine* - pijucne, popije

da se ije, da se pije,
Hoja, Lero, Dolerije!

GORŠTAK

1485 Žarka kaplja dobra vina
nebeska je mana istina¹⁹⁷,
sred ljuvena slatka piva
češće griska' i celiva'.
1490 Na pir, na pir, da se ije,
Hoja, Lero, Dolerije!

VUK

1495 Kapun pečen svijetla lica
i ljuvena jarebica,
ko najljepše segaj mjesta
zet nami su i nevjesta.
Na pir, na pir, da se ije,
Hoja, Lero, Dolerije!

GORŠTAK

1500 Ah, što slađe može biti
nego jesti sveđ i piti:
zdravje, snaga, život, bitje
jeden'je je nami i pitje.
Da se ije, da se pije,
Hoja, Lero, Dolerije!

DIVJAK

1505 Sve je spravno, sve gotovo
u čas dobar vesel'je ovo:
glumče, bubnju, udri! Gdje ste?
Evo zeta i nevjesto!
Da se uživa, igra i smije,
Hoja, Lero, Dolerije!

¹⁹⁷ *istina* - istinska, prava

Skazan'je osmo

MILJENKO, DUBRAVKA, REDOVNIK, SKUP PASTIRA I VILA

SKUP

1510 Hod', od pira bože, hodi,
 igre mile s nami vodi,
 združi, sjedini
 pod pjesni medene
 ove ljuvene.

REDOVNIK

1515 Vjerenici obrani dostojno nad sve ine
 kroz ures izbrani ljepote istine,
 na ugodan, na skladan vez slatki od vire,
 sloboda na blag dan čim skupi pastire,
 nebo vam odzgori vjeru ovu svjedoči
1520 i vrh vas otvori od zvijezda sto oči,
 skladno svi jezici sred ove Dubrave
 da u časti i dicit hvale vas i slave.

MILJENKO

1525 Evo uza me moga dobra,
 evo uza me moga blaga,
 evo lijepa, evo draga,
 ku moj život služiti obra.

DUBRAVKA

 O prislatko, o jedino
 drago ufan'je, željno meni!
 O uresu moj ljuveni,
 noći moje sunce istino!

SKUP

1530 Hod', od pira bože, hodi,
 igre mile s nami vodi,
 združi, sjedini
 pod pjesni medene
 ove ljuvene.

MILJENKO

1535 Eto dođe željno vrijeme,
lijepi raju duše moje,
da snijeg puti rajske tvoje
grlim rukam ognjenijeme.

DUBRAVKA

1540 Ja sam ona ke lipotu
verno ljubi, dvorno slavi,
o gizdava mâ ljubavi,
o jedini moj životu!

SKUP

1545 Hod', od pira bože, hodi,
igre mile s nami vodi,
združi, sjedini
pod pjesni medene
ove ljuvene.

MILJENKO

1550 Oba smo u cvit od mladosti:
hod'mo na što srca žude,
na ljuvene na razblude,
na celove, na radosti!

DUBRAVKA

1555 Daj, da veće hodi k meni,
na medene igre hrli:
ah, celivaj, miluj, grli,
drag pokoju moj ljubljeni!

MILJENKO

Čim raskoše tve razbira,
zameta se srce u lasti.

DUBRAVKA

U tvojoj sam, dušo, vlasti:
uzmi što hoć' bez ozira.

SKUP

1560 Hod', od pira bože, hodi,
 igre mile s nami vodi,
 združi, sjedini
 pod pjesni medene
 ove ljuvene.

Skazan'je deveto

REDOVNIK IZ CRKVE S INIJEM PASTIRI

REDOVNIK

1565 Pastiri, pokli svi i riječima i djeli¹⁹⁸
 sva smo veće u crkvi činjen'ja dospjeli¹⁹⁹,
 još vršit trijebi je, da se blag dan resi,
 što činit ostaje pod vedrijem nebesi.
1570 Iz svijeh tijem usti u skladu jedan glas
 ovako izusti i klikni večeras:
 "O lijepa, o draga, o slatka slobodo,
 dar u kom sva blaga višnji nam bog je dô,
 uzročje istini od naše sve slave,
 uresu jedini od ove Dubrave,
1575 sva srebra, sva zlata, svi ljudcki životi
 ne mogu bit plata tvôj čistoj lipoti".

SKUP

O lijepa, o draga, o slatka slobodo,
dar u kom sva blaga višnji nam bog je dô...

¹⁹⁸ *djeli* - djelima

¹⁹⁹ *dospjeli* - dovršili

REDOVNIK

1580 Svak redom dar ovdi kî ima najdraži
sad našoj slobodi čestitoj prikaži.
O svijetla božice, eto i ja na tvu čas
najprvi sej ptice puštavam večeras,
da, kô²⁰⁰ one steru krila
1585 sad slobodne svud po nebi,
i sloboda prostre mila
sej Dubrave glas po tebi.

SKUP

O lijepa, o draga, o slatka slobodo,
dar u kom sva blaga višnji nam bog je dô...

MILJENKO

1590 Milosna, jedina božice svijeh strana,
tebi u dar maslina od mene 'e podana,
da, kô u miru uz vil moju
željen'je se mê ispuni,
tako vlas tvâ da u pokoju
čestitijem nas vijencom kruni.²⁰¹

SKUP

1595 O lijepa, o draga, o slatka slobodo,
dar u kom sva blaga višnji nam bog je dô...

DUBRAVKA

1600 Ovi cvit rumene i lijepe ružice
primi sad od mene, o lijepa božice,
da, kô ona cvijetju ostalom
sadružena ures dava,

²⁰⁰ kô - kako

²⁰¹ Prvi stihovi *Jeđupke*:

Višnji gospod, gospodične,
čestitijem vas vencem kruni,
i želin'je vaše izpuni,
er ste suncu sve prilične.

tako slavom tvôm i hvalom
da 'e hvaljena i mâ slava.

SKUP

O lijepa, o draga, o slatka slobodo,
dar u kom sva blaga višnji nam bog je dô...

ZAGORKO

1605 Slobodo ugodna, uzdahe, plač i vaj
od mene slobodna na tvu čas primit haj,
da, kô se oni sad od mene
zajedno s rikom²⁰² suza dile,
1610 da se odijele i spomene
od mê prike tako vile.

SKUP

O lijepa, o draga, o slatka slobodo,
dar u kom sva blaga višnji nam bog je do...

DIVJAK

1615 Slobodo, odveće ugodna svakomu,
primi ove odjeće vilinje za čas mû,
da, kô š njima sve ludosti
i taštine zdrijeh i skinuh,
tako da opet s tvôm kriposti
vik²⁰³ ne svežem što prikinuh.

SKUP

1620 O lijepa, o draga, o slatka slobodo,
dar u kom sva blaga višnji nam bog je dô...

JELJENKA

Slobodo, pogleda' na mene odizgar,
i ovi kus meda htjej primit za drag dar,

²⁰² *rikom* - rijekom

²⁰³ *vik* - nikad

1625 da, kô sladak bez primjese
 med je sobom po naravi,
 nad svijem ke se tuđijem rese
 tako i ljepos da mâ slavi.

SKUP

O lijepa, o draga, o slatka slobodo,
dar u kom sva blaga višnji nam bog je dô...

VUK

1630 Slobodo jedina, na tvu čas sasma rad
 čašu ovu ja vina naslužih punu sad:
 čini, kô si ti utjeha
 Dubravi ovoj na sem sviti²⁰⁴,
 da i čašica ova od smijeha
 meni je ures vjekoviti.

SKUP

1635 O lijepa, o draga, o slatka slobodo,
 dar u kom sva blaga višnji nam bog je dô...

GORŠTAK

1640 Slobodo, za malu tvoju čas ne primi
 ovu mû sviralu skladnu ovdi nad svimi:
 neka uvik svi pastiri
 i sve vile prigizdave
 tance vode gdi ona sviri
 u dan ovi sred Dubrave.

SKUP

O lijepa, o draga, o slatka slobodo,
dar u kom sva blaga višnji nam bog je dô...

²⁰⁴ *na sem sviti* - na ovom svijetu

PASTJERIĆ 1

1645 Slobodo, i ovi košičić pun kriješa
među inijem darovi od mene izmiješa',
a to, er ću ja ufati
da mi od tebe pomoć doć će
i da mi ćeš opet brati,
1650 dokle uzrastem, s dubja voće.

PASTJERIĆ 2

Sira ovo što mati ručku mi jutros da,
slobodo, podati tebi ću ja sada,
a to, i ja unaprijeda
neka budem tvojom vlasti
1655 sira, masla, mlijeka i meda
slobodnije majci krasti.

SKUP

O lijepa, o draga, o slatka slobodo,
dar u kom sva blaga višnji nam bog je dô...

REDOVNIK

1660 Sad, nebo, usliši, usliš'te, bogovi,
što u glas najviši na dan vas molju ovi,
i ti, kâ iz ruka svih primi darove
proz ma usta od puka svega čuj molbe ove:
Eto vile prigizdave
zlatne prame cvijetkom rese,
1665 a goranin divji izljeze
s vijencem bornim²⁰⁵ oko glave.
Eto pastijer sred livada
pod svirôku pjeva svoju;
eto u miru i pokoju
1670 dva najljepša ljubav sklada.
Dubrava ova slavna svudi
opet zelen svu 'e primila;
opeta se razgojila
u pokoju kî svak žudi.
1675 Bez oblaka u vedrini
vrhu nje se nebo kaže,

²⁰⁵ *bornim* - od bora

tihi vjetric u njoj draže
dzorne hlatke čuti čini.

1680 Skladni puci, mirna sela,
travna polja, doba ugodna,
pune njive, dubja plodna,
rojne čele, stada cijela.

1685 Tim pospješno, moji mili
kí resite ove strane,
u slobodi slatkoj stane
čim ste u miru obljubili,
u jedinstvu, u ljubavi
neka draži dan izlazi,
1690 ovdi našim skladnim glasi
sloboda se draga slavi!

SKUP

1695 O lijepa, o draga, o slatka slobodo,
dar u kom sva blaga višnji nam bog je dô,
uzroče istini od naše sve slave,
uresu jedini od ove Dubrave,
sva srebra, sva zlata, svi ljudcki životi
ne mogu bit plata tvôj čistoj ljepoti!

RJEČNIK

bat - batina

biglisati - pjevati

bijes - obijest

bio - bijeli

bioci - bjelanjci (od jaja)

bitje - stanje; biće

bjaka - bjelilo

bo - jer

brače - vok. od *bratac*; kao uzrečica koristi se i za ženske osobe

brandusa (tal.) - pramen; trak

brečad - paščad

brijeme - vrijeme

brštan - bršljan

buklija (novogrč.) - čutura, vrč, pehar

busak - grm

celov - cjelov, poljubac

cić, cića, cijec, cijeca - zbog, radi

cklo - staklo

ctiti - cvjetati

čas - čast

čersa (lat. *cerussa*) - bjelilo, pomada

česa - čega

čim - pošto, dok, kada

činjen'je - čin (u drami); djelo

čis - čist

čitati - častiti; poštivati

čuti - osjetiti, osjećati (pored običnog značenja); *čuti se* - osjećati se

ćudina - ćud

da - ali, nego; da

da' - daj

daj - bar (pored uobičajenog značenja)

daleče - daleko

daž - dažd, kiša

dedeliti - blebetati

di - gdje

dilo - djelo

dme - puše (od gl. *dumati*)

dobit - pobjeda

dobiti (prez. *dobudem*) - pobijediti

Dolerija - v. *Hoja*

domaća - supruga, žena

dospjeti - dovršiti, završiti

družiti (se) - združiti (se), povezati, spojiti

držan - dužan

dubje - hrastovi; stabla, šuma

dubrava - šuma

dvaš - dvaput

dvoran - uslužan

dzora - zora

er - jer

glunac, glumac - zabavljač, svirač; glumac

godište - godina

goran - stanovnik gore, pastir

grabša - grabež

grem, gre - v. *gresti*

gresti (prez. *grem*) - ići

groznik - grozd

hajati - mariti

harba (tur.) - koplje, helebarda

hitros(t) - lukavstvo, vještina

hlepiti, hlipiti - željeti, čeznuti, težiti

hoć' - hoćeš

Hoja, Lero, Dolerije - božanstva iz stare (pra)slavenske mitologije, često se spominju u narodnom pjesništvu u zakletvama, zazivima i sl.

hrlo - brzo

htjej - imperativ od gl. *htjeti*, ushtjedni

ijed - otrov

iman'je - blago, stoka (pored običnog značenja)

istin - istinit, pravi

istino - istinito

istoč - istok

ištom - tek

iti - ići

izbran - odabran, izabran

izeti - uzeti; izvaditi, izvući; *izeti se* - osloboditi se

iziti - izići

izješa - izjelica

jalovica - mlada krava što još nije bila steona

jeda - eda, da li, zar

jedzero - jezero

jej - sova, jejina

jes - jest

jestojska - hrana

kâ - koja

kajpa (lat.) - krletka, kavez, koš

kako - kao

kami - kamen

kapun (tal. *cappone*) - kopun, uškopljeni pijetao

kar - karanje, kazna; svađa

kartati (tal.) - mazati, žbukati

kî - koji

kijem - kim

klačiti (lat.) - bijeliti, krečiti, žbukati (usp. *klak*)

kladenac - izvor; zdenac, bunar

klak (lat.) - bjelilo, vapno, žbuka

klikovati - zvati, pozivati, dozivati

kô - kal, blato

kô - koje; kako, ako, kad, pošto

kobiti - slutiti, zazivati (zlo, zlu kob)

kolikrat - koliko puta

kon - kod

kos - kost

krepos - snaga, moć; vrlina, krepost

kriješa - trešnja

kripos - snaga, moć; vrlina, krepost

kroz (što) - zbog (čega)

ktiti - htjeti

kuf - labud

kuhač - kuhar

kukuljava - vrsta ptice ševe

kupjenica - dem. od *kupjena*, kupina

kus - komad, zalogaj

lačan - gladan

lada - žena, supruga

lasno - lako

las(t) - uživanje

laziti - šuljati se, puzati

Lero - v. *Hoja*

lipos - ljepota

lir (grč.) - ljiljan

lis - list

lito - ljeto; godina

ljepos - ljepota

Ljubav - bog ljubavi, Amor, Eros

ljubi - draga; žena, supruga

ljubovnik - onaj koji ljubi; ljubavnik; zaručnik; muž, suprug

ljuven - ljubavni

ljuvezan - ljubav

ma - ali

mâ - moja

mast - boja

mastiti - bojati

mê - moje

mita - mito, nagrada

mješnica - mijeh s dvije svirale

moğuć - moćan

môj - mojoj

môm - mojom

mû - moju

mučati - šutjeti

muka (tal.) - brašno

murva - dud

nahoditi se - nalaziti se

najpretlji - najdeblji

naprava - ukras

napravljati se - dotjerivati se

narečen - obećan

neć' - nećeš

neharan - nezahvalan

nepokoj - nemir

nepomstvo - nebriga

nepristav - neprestano, bez prestanka
nesličan - neprikladan, nepriličan
nesvijes - ludost
nî - nije

nje - njih; njezin

obeseliti - razveseliti
obran - odabran, izabran
obradi - izabrati, odabrati
obratiti - okrenuti; prevrnuti, baciti; *obratiti se* - pretvoriti se
obstrijeti se - ograditi se
odhoditi - odlaziti
odi - ovdje
odijeliti se - rastati se
odzgori - odozgo
ohajati se - ostaviti se, okaniti se
omraza - mržnja
ončas - odmah
općen - zajednički, opći; uobičajen
oprhao - opaljen, osušen
osnovati - naviti pređu (kod tkanja)
ozir - obzir

Pan - antički bog šuma, pokrovitelj stada i pastira

pasti se - napasati
paziti - opaziti, vidjeti
pečôna - pečalna, tužna, žalosna
pengati (lat.) - slikati, bojati, kititi
pića - hrana
pitje - piće
pivo - piće
plah - silovit, strašan
plijeno - plijen
pljeziti - puziti, plaziti; penjati se
poguba - pogibelj, opasnost
pohuljen - poharan, pogrđen
pojati - pjevati
pokli - pošto
pokoj - mir
pokojan - miran
pomiljati - pomaljati se, pojavljivati se
pomnja - pažnja, briga
pospjeh - brzina, žurba; *na pospjeh* - brzo, žurno

potežati se - smucati se
potište - potisne
predati - bojati se
prežiti - vrebati
prhala - vrpce
prî - prije
pribjen - prebijen
pridobiti (prez. *pridobudem*) - pobijediti
prignutje - naklonost
prijazan - ljubaznost, prijateljstvo, ljubav
prilika - lik, slika, izgled; *biti prilika* - biti nalik, biti sličan
primalitje - proljeće
privar - prijevara, obmana
procavtiti - procvjetati
proz - kroz
put - tijelo (pored drugih značenja)
puziv - kolebljiv

raspinati - razapeti
razbluda - nježnost, maženje; uživanje, naslada
razdijeljen - odvojen
razdion - odijeljen, razdijeljen
razgojiti - razdebljati, razjačati, uvećati
razlik - različit
razlog - razum, razbor; razlog; pravo
razložiti - umovati, razlozima dokazivati
rijeti - reći
rijez - obrezivanje (loze)
rud - kovrčav
rudež - kovrča
rug - ruglo
rovati - oboriti, rušiti

sabljud - v. *sabljusti*
sabljusti (prez. *sabljudem*) - sačuvati, zaštititi, obraniti
samohoć - samovoljan
saviše - suviše
scijeniti - misliti, smatrati, držati
segaj - ovoga, toga
sej - ove, te
shraniti - sačuvati
sičijati (prez. *sičijem*) - izjedati, sušiti

sivati - sijevati, sjajiti
sjever - sjeverni vjetar
skazan'je - prizor (u drami)
skrovno - kradom, potajice
skup - škrt, lakom
slavic - slavuj
smeća - smutnja, nemir
smetati - unositi nemir
smeten - smućen, nemiran
spila - spilja
spomena - uspomena
spovijedati - pripovijedati, pričati
spravan - spreman
spravljati (se) - spremati (se)
spražiti - spržiti
srčiti - nasrtati
staglič - češljugar
stan'je - stan, boravište
stavljati se - zapažati, vidjeti; misliti
stinuti se - slediti se
stoklasa - ječam; vrsta trave, žuk
strana - kraj, zemlja, država
stravljen - začaran, očaran
struka - vrsta; rod, pleme
stučiti se - spojiti se, sastaviti se
stup - korak, hod; kip
stupaj - korak
sveđ - uvijek, neprestano, stalno
svetilište - žrtva
sviditi se - osvijestiti se, doći k sebi
svijem - sasvim
svîm, svime - sasvim
svititi - svijetliti
svjet - savjet
svjetlji - svjetliji
svudira, svudire - svugdje

šesteriti - brbljati
šoja - sova, ćuk

tač - tako
tamaša (tal.) - šala, podsmjeh, poruga
tanačac - ples
taš(t) - tašt, isprazan; uzaludan; bezvri-
jedan, ništavan
teći - trčati
teg - rad, obrađivanje zemlje

tej - te
težiti - raditi, obrađivati zemlju
tî - taj
tijek - trk
tijem - tim; stoga, zato
tim - tim; stoga, zato
tiriti - tjerati, vršiti
tlačiti - gaziti
toli - toliko
trajati - provoditi, živjeti
trator - tratinčica, krasuljak
traviti - očarati, opčiniti
trg - trgovina
trijebi je - potrebno je
trud - muka, napor
tva - tvoja
tve - tvoje
tvu - tvoju

udilje - dalje; smjesta, odmah
ujedno - zajedno
umrli - smrtni
ureda - odmah, brzo
ures - ukras
ušto - dok
utješati - utješiti, tješiti
uvadica - navada, običaj
uziti - uzići, popeti se
uzlotriti se - izopačiti se, postati lotar
(lupež)
uzmnažati - umnažati, povećavati, poja-
čavati

vaj - jad, nesreća; uzvik: jao!
vapiti - dozivati, zazivati upomoć
variti - kuhati
vas - sav
vazdakrať - uvijek
vazeti - uzeti
veće - više
vedaš - star
veska (tal. *vischio*) - ljepilo za ptice; zam-
ka
viđ - vidi
vik, viku - uvijek; uz negaciju: nikad
vil - vila, draga
vir - izvor

vlas - vlast; moć

vrći - baciti

vrh, vrhu - nad, iznad, povrh, ponad

url, urli - zao

vrz', vrzi - baci, odbaci (v. *vrći*)

zabiti - zaboraviti

zabušiti - zaglušiti

začinati - pjevati

zaći - zalutati

zaklad - zalog

zaman - uzalud

zasve - premda, iako

zašto - jer

zatjecati se - natjecati se

zavrći (prez. *zavrzem*) - odbaciti

zavrze - v. *zavrći*

zdirati - razdirati, trgati

zenuti - prolistati, klijadi, zelenjeti se

zlamen'je - znak

zločestvo - zloća

zrak - zraka; pogled

zučati - zvučati, svirati

žlje - zlo

žuber - pjev (ptica)

žuberiti - pjevati (o pticama)